ప్రతిష్ఠా కల్పము

పండిత రామశర్మణా పరిష్కృతం

ఈ గ్రంథము తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం వారి ద్రవ్యసహాయముచే
ధార్మికగ్రంథ ప్రచురణ సహాయ ప్రణాళికద్వారా ముద్రించబడినది.

శ్రీరామ నామ క్షేత్రము

జగదేవపూర్, జిల్లా మెదక్, ఆం. ప్ర.

1995 వెల 5

ప్రతిష్ఠా కల్పము

పండిత రామశర్మణా పరిష్కృతం

ఈ గ్రంథము తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం వారి ద్రవ్యసహాయముచే
ధార్మికగ్రంథ ప్రచురణ సహాయ ప్రణాళికద్వారా ముద్రించబడినది.

శ్రీరామ నామ క్షేత్రము
జగదేవపూర్, జిల్లా మెదక్, ఆం. ప్ర.

1995 వెల 55-00

విషయ సూచిక

ప్రతిష్ఠాకల్పము

ఓం తతో యజమానః పూర్వేద్యుః కుటుంబసహితో మంగళస్నానం కృత్వాపరేద్యుః అహతవస్త్రధరో ధృతధౌతాంబరః ఆచమ్య అలంకార గంధ పుష్పాక్షతైరలంకృతో వందితాభీష్టదేవతో జ్ఞాతిబాంధవైస్సహ వరుణపూజా ద్రవ్యాణి గృహీత్వా, సపత్నీకః యజమానః ఆచార్యాదిబ్రాహ్మణైః అప్సరో మంగళగీతవాద్యాది పురస్సరం ఉదకతీరం గత్వా నద్యాం తటాకేవా కించి ద్భూమౌ సంప్రోక్ష్య తత్ర రంగవల్లీం కృత్వా యాతుధానాః అపయాంతు, విష్ణోదేవయజనం రక్షస్వ। తత్రమహీద్యౌః.... ఇతి పుణ్యాహకలశవత్కుర్యాత్ మహీద్యౌః ఇతి భూమించప్రార్థ్య ఓం మహీద్యౌః పృథివీచన ఇమంయజ్ఞం మిమిక్షతాం। పిపృతాం నోభరీమభిః॥ అభివస్త్రా ఇతివస్త్రమాస్తీర్య-అభివస్త్రా సువసనాన్యర్షాభిధేనో స్సుదుఘాః పూయమానాః। అభిచంద్రా భర్తవేనో హిరణ్యాభ్యశ్వాన్ రథినో దేవ సోమ। ఓషధయ ఇతి తండులాననిక్షిప్య-ఓషధయ స్సంవదంతే సోమేన సహ రాజ్ఞా। యస్మై కరోతి బ్రాహ్మణ స్తగ్ంరాజన్పారయామసి॥ ఆకలశేష్వితి స్థూలకలశం సంస్థాప్య-ఆకలశేషు ధావతే పవిత్రే పరిషిచ్యతే, ఉక్థైర్యజ్ఞేషు వర్ధతే। స్యోనాపృథివీతి సప్తమృదః-స్యోనాపృథివిభవా నృక్షరా నివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః॥ యాఃఫలినీరితి ఫలాని నిక్షిప్య-యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః। బృహస్పతి ప్రసూతా స్తానో

ముంచంత్వాగ్ంహసః॥ సహిరత్నానీతి రత్నాని నిక్షిప్య-స హి రత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః। తం భాగం చిత్రమీమహే। పూర్ణాదర్వి పరాపత సుపూర్ణా పునరాపత । వస్నేవ విక్రీణా వహా ఇషమూర్జగ్ం శతక్రతో॥ హిరణ్యరూప ఇతి హిరణ్యం నిక్షిప్య-హిరణ్యరూప స్సహిరణ్య సంధృగపాన్న పాత్సేదుహిరణ్య వర్ణా। హిరణ్యయా త్పరియోనే ర్నిషద్య। హిరణ్యదాదదద్యన్నమస్మై॥ తత్స వితురితి గోమూత్రం॥ గంధద్వారామితి గోమయం॥ ఆప్యాయస్వేతి క్షీరం॥ ఆప్యాయస్వ సమేతుతే విశ్వత స్సోమ వృష్ణియం। భవా వాజస్య సంగధే॥ దధి క్రావుణ్ణ ఇతి దధి॥ శుక్రమసీత్యాజ్యం॥ శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోసి దేవోవ స్సవితోత్పునా త్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ మధువాతా ఇతి మధు-మధువాతా ఋతాయ తే మధు క్షరంతి సింధవః। మాధ్వీర్న స్సంత్వోషధీః మధు నక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః। మధు ద్యౌరస్తు నఃపితా। మధు మాంనో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః మాధ్వీర్గావో భవంతునః

హిరణ్యశృంగమితి తీర్థం సంప్రార్థ్య॥ హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం మే దేహి యాచితః। యన్మయా భుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతి గ్రహః॥ ఇమమ్మే గంగేతి వస్త్రపూతం జలం తత్కలశే సంపూర్య॥ ఇమమ్మే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ం స చ తాపరుష్ణియా। అసిక్నియా

మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా! గంధద్వారామితి
గంధలేపనం కృత్వా-గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం। ఈశ్వ
రీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం॥ యాజాతా ఇతిసర్వౌషధీః
నిక్షిప్య॥ యా జాతా ఓషధయో దేవేభ్య స్త్రియుగం పురా। మందామి బభ్రూణా
మహగ్ం శతం ధామానిస ప్తచ॥ ఆయనేతేతి పుష్పాణినిక్షిప్య॥ ఆయనేతేపరాయణే
దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే
కాండాత్కాండాదితిదూర్వా-కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతీ పరుషః పరుషః పరి
ఏవానో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేనచ। యాశతేన ప్రతనోషి సహస్రేణ
విరోహసి। తస్యాస్తే దేవిష్ట కేపదే మహవిషా వయం॥ అశ్వత్థేవో ఇతిపంచత్వక్
పల్లవాని నిక్షిప్య-అశ్వత్థేవో నిషదనం పర్ణేవో వస క్స్కృతా। త్మిగోభాజ ఇత్కిలా
సదయత్స న వధ పూరుషం॥

దేవస్యత్వేతి కుశోదకం దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాంపూష్ణో హస్తా
భ్యామాదదే।యువా సువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉశ్రేయాన్ భవతి జాయమానః।
తంధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధీయో మనసా దేవయంతః ఇతి కలశ
కంఠే వస్త్రంవా సూత్రంవా కంకణసహితం బధ్నీయాత్॥ పూర్ణాదర్వి పరాపత
సుపూర్ణా పునరాపత వస్నేవ విక్రీణావహా ఇషమూర్జగ్ం శతక్రతో ఇతి

పూర్ణ పాత్రం నిధాయ తత్వాయామీతి వరుణమావాహ్య। తత్వాయామి బ్రహ్మణా

వందమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భి। ఆహేడమానో వరుణేహ బోధ్యు

రుశగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషీః। అస్మిన్కలశే వస్త్రాభిరణభూషితం వరుణం

సాంగం= యామి వరుణాయ నమః ఇతి షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్ వరుణస్సుప్రీతో వరదో భవతు ॥ తతో యజమానః అన్వోవా కలశం శిరసి నిధాయ పునః నృత్తగీత వాద్య పురస్సరం భద్రంవద- శన్న ఇంద్రాగ్ని- భద్రంకర్ణేభిః ఇతి సూక్తం పఠన్ పునరాగత్య మంటపస్య త్రిః ప్రదక్షిణం కృత్వా॥

భద్రం వద దక్షిణతో భద్రముత్తరతో వద । భద్రం పురస్తాన్నో వద

భద్రం పశ్చాత్కపింజర। భద్రం వద పుత్రైర్భద్రం వద గృహేషు చ।

భద్రమస్మాకం నో వద భద్రం నో అభయం కృధి ।భద్రమధస్తాన్నో వద

భద్ర ముపరిష్టాన్నో వద భద్రం భద్రన్న ఆభర। భద్రన్న స్సర్వతో వద

అ సపత్నం పురస్తాన్నః। శివం దక్షిణతస్కృధి। అభయం సతతం పశ్చాద్భద్ర

ముత్తరతో గృహే ।యౌవనాని మహాయసి జిగ్యుషామివ దుందుభిః శకుంతక

ప్రదక్షిణం శతపత్రాభినో వద॥

శన్న ఇంద్రాగ్నీ భవతా మహోభిశ్శన్న ఇంద్రావరుణారాహవ్యా ।

శమింద్రా సోమాసు వితయా శంయోశ్శన్న ఇంద్రా పూషణా వాజసా తౌ ॥

భద్రం కర్ణేభి శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ।

స్థిరైరంగైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ।
స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః-స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తినస్తార్క్ష్యో
అరిష్టనేమిః। స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు ॥ ఓం శాంతి శ్శాంతిః శ్శాంతిః॥

ప్రత్యగ్ద్వారేణ మంటపం ప్రవిశ్యఈశాన్యకోణే ధాన్యస్యోపరి వరుణ కలశం సంస్థాప్య ॥ గృహావై ప్రతిష్ఠా సూక్తం తత్ప్రతిష్ఠితతమయాశంస్తవ్యం। తస్మాద్యద్య పితురైవ పశూన్లభతె । గృహానెవైనానాజిగమిషతి । గృహా హి పశూనాం ప్రతిష్ఠా । ప్రతిష్ఠ సుప్రతిష్ఠితమస్తు : సుముహూర్తమస్తు- వరుణం సంపూజ్య

శ్వేతసర్ష పాన్వికిరేత్ ! అపసర్పంతు యేభూతాః యేభూతా భూమి ధారకాః । యే భూతా విఘ్నకర్తారః తే నశ్యంతు శివాజ్ఞయా । ఇతి భూతాన్యుచ్చాట్య॥ రక్షణ పరికరణం కుర్యాత్॥

రక్షోహణో వలగహనో వైష్ణవాన్ఖనామీదమహంతం వలగ ముద్వపామి ।
విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోశ్శప్త్రే స్థో విష్ణోస్స్యూరసి విష్ణో ర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా ॥ అయం ముహూర్తస్సుమూర్తో అస్తు॥
తతో యజమానః స్నానసంధ్యా వందనాదికం కృత్వా బ్రాహ్మణైస్సహ దేవాయతనంత్రిః ప్రదక్షణీకృత్య । ప్రాఙ్ముఖోపవిశ్య॥

సంకల్పః

ఓందేవీం వాచమజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదంతి ॥
సానో మంద్రేషమూర్జం దుహానా ధేనుర్వాగస్మానుపసుష్టుతైతు ।తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారా-బలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దైవబలం తదేవ

లక్ష్మీపతే తేంఘ్రియుగం స్మరామి ॥ యత్రయోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః। తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిః ధ్రువానీతి మతిర్మమ॥స్మృతే స్సకలకల్యాణ భాజనం యత్ర జాయ తేపురుషస్త మజం నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిం॥ సర్వదాసర్వకార్యేషు నాస్తి తేషా మమంగళం యేషాం హృదిస్థో భగవాన్మంగళాయతనం హరిః॥ లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః యేషామిందీవరశ్యామో హృదయ స్థోజనార్దనః । ఆపదామప హర్తారందాతారం సర్వసంపదాం। లోకాభిరామంశ్రీరామంభూయోభూయోనమామ్యహం॥ సుముఖశ్చై కదంతశ్చకపిలోగజకర్ణికః। లంబోదరశ్చవికటో విఘ్నరాజో గణాధిపః।ధూమ కేతుర్గణాధ్యక్షోఫాలచంద్రోగజాననః। వక్రతుండ శ్శూర్పకర్ణో హేరంబస్కన్దపూర్వజః । షోడశైతాని నామానియః పఠేచ్ఛృణుయాదపి। విద్యారంభే వివాహే చ ప్రవేశేనిర్గమేతథా । సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్యనజాయతె । శుక్లాంబరధరం విష్ణుంశశివర్ణం చతుర్భుజం। ప్రసన్నవదనంధ్యాయేత్సర్వ విఘ్నోపశాంతయె । అభీప్సితార్థ సిధ్యర్థం పూజితోయస్సురాసురైః । సర్వవిఘ్నభిదే తస్మై గణాధిపతయేనమః॥ సర్వమంగళ మాంగల్యే శివేసర్వార్థసాధికే। శరణ్యే త్రియంబకే దేవి నారాయణి నమోస్తుతే॥ ఓంనమస్సదసే నమస్సదసస్పతయే

నమస్స ఖీనాం పురోగాణాంచక్షుషే నమోదివేనమః పృథివ్యై॥

నమోబ్రహ్మణేనమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యైనమఓషధీభ్యః ।

నమో వాచే నమోవాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతేకరోమి ॥

స్వపథసభామ్మే గోపాయ । యేచసభ్యాస్సభాసదః। తానింద్రియావతః

కురుసర్వమాయురుపాసతాం ॥

నమోమహద్భ్యో నమోఅర్భకేభ్యో । నమోయువభ్యోనమ ఆశనేభ్యః।

యజామదేవాన్యదిశక్న వామమాజ్యాయసశ్శంసమావృక్షిదేవాః

ఇతి సభా నమస్కారం కృత్వా —

లక్ష్మీ నారాయణాభ్యాం నమః
వాణీ హిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః
శచీ పురందరాభ్యాం నమః
శ్రీ రుక్మిణీ పాండురంగాభ్యాం నమః
ఉమా మహేశ్వరాభ్యాం నమః
శ్రీశ్రీశ్రీ సద్గురు మూర్తయేనమః
సర్వేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నమః

ఆచమ్య = ప్రాణానాయమ్య = పృథివ్యాః= శుభతిథౌ (అస్మాకం సహకుటుంబా నాం క్షేమస్థైర్య విజయాయు రారోగ్య ఐశ్వర్యాభివృధ్యర్థం శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండ నాయకస్య దేవదేవాత్మకస్య । జగత్కుటింబినః । జగద్రక్షణార్థ మవతీర్ణస్య (అముక) మూర్తీనాం అనుగ్రహద్వారా । ఆసేతు హిమాచల మధ్యే వాసినాం తత్రాప్యస్మిన్గ్రామే స్థితానామాగతానాం ఆగమిష్యమాణానాం బ్రాహ్మణాది సర్వవర్ణానాం । తత్తద్వర్ణాశ్రమోచిత కర్మానుష్ఠాన ద్వారా జనిత చిత్త శుద్ధి సంపాదిత సాధన చతుష్టయ సమాసాదితాత్మ విచార సంజాత ప్రత్యగ్బ్రహ్మైక్యాను సంధాననిష్ఠా నిరస్తా శేషా నర్థవ్రాత్యతా సంబోధితాఖండానంద బ్రహ్మ సాక్షాత్కార ప్రాప్త్యర్థం। అస్మిన్ దేశేక్షామడాంబరాది మహామారీ ప్రవేశ అగ్నిభయ జార చోరాది సమస్త భయనివారణార్థం సకలసస్య సమృధ్యర్థం। సకల కల్యాణ సమృధ్యర్థం। త్రిగుణీకృతాగ్నిష్టోమ వాజపేయ పౌండరీక అశ్వమేధాది సర్వక్రతు సంపూర్ణ సకల ఫలా వాప్త్యర్థం। అముక మూర్తీనాం। యంత్రోత్సవ పుష్పోత్సవ పక్షోత్సవ మాసోత్సవ నిత్యోత్సవ మంటపోత్సవ రథోత్సవ చూర్ణికోత్సవాది సంసిధ్యర్థం కర్తుః గోత్రస్య నామ ధేయస్య సమస్త పాప క్షయద్వారా ధర్మ అర్థ కామ మోక్ష చతుర్విధఫల పురుషార్థసిధ్యర్థం అస్మిన్ గ్రామే నివసిత బ్రాహ్మణానాం వేద వేదాంగాది సమస్త విద్యాసమేత సంయుతౌపాసన అగ్నిహోత్రయాగ సత్క్రియా సంసిధ్యర్థం సత్కుల నారీణాం స్వపతి దేవతా వ్రతాదిధర్మసిధ్యర్థం వైశ్యజనానాం గోవత్స వృషభ రక్షణ వాణిజ్య పూర్వక అపరిమిత జన సంతోషకరణార్థం। తపస్విజనానాం పంచేంద్రియ జయార్థం - శివ విష్ణు పరాణాం నిత్యనిర్విఘ్న శివ విష్ణు దేవార్చనార్థం అస్మిన్ గ్రామే సర్వ జనానాం యథా న్యాయపరి

పాలనార్థం పృధివీస్థిత సర్వజనానాం నిజకులాచార అనుష్ఠానయోగ్యతా సిధ్యర్థం - పుత్ర కళత్ర భృత్యాది విపుల నానావిధ సౌభాగ్య సిధ్యర్థం స్థాప్య దేవానా ముద్దిశ్య ప్రీత్యర్థం విష్ణు ఈశ్వరారాధన నార్థం పాంచరాత్రాగమశాస్త్ర విధ్యాగమోక్త ప్రకారేణ భోధాయనోక్త ప్రకారేణ ఆయుష్మత్సుగుణానేక సుపుత్ర పాప్త్యర్థం మయాసహ దశ పూర్వేషాందశాపరేషాంపితౄణాంఅక్షయ పుణ్యలోకా వాప్త్యర్థం దీర్ఘాయుర్లక్ష్మీ సర్వకామ సమృధ్యర్థం సుఖ కామో యజమానని యోగేన అముకగోత్రస్య అముక నామధేయస్య సకుటుంబస్య సపుత్రకస్య సపరివారస్య సాలోక్య సామీప్య సారూప్య సాయుజ్య ప్రాప్త్యర్థం అస్మిన్గ్రామే అస్మిన్ రాష్ట్రే సర్వారిష్ట శాంత్యర్థం రాజోపద్రవ చోరోపద్రవ వ్యాఘో పద్రవ అతి వృష్ట్యనా వృష్టి నివృత్యర్థం మూర్తి ప్రతిష్ఠా-పనాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగ త్వేన గణపతి పూజాం - పుణ్యాహవాచనం ఋత్వి గ్వరణం - శరీర రక్షణార్థం రక్షా బంధనం- అఖండ దీపస్థాపనం - మాతృకా - నాందీ - ఇడాహవాచనం - అంకురారోపణం - సర్వతో భద్రమండలోపరి దేవతా స్థాపనం - వాస్తు పీఠస్థాపనం - నవగ్రహమఖాఖ్యంకర్మ - యోగినీ పీఠస్థాపనం - క్షేత్రపాలక స్థాపనం - మంటప సంస్కారం అగ్న్యుత్తారణ ప్రతిమాశోధనం నేత్రోన్మీలనం -ప్రాసాద సంస్కారం- శిల్పి గృహాత్ విగ్రహాన యనం- జలాధివాసం -హవనార్థం అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం ఆవాహితదేవతాహోమం ధాన్యాధివాస - శయ్యాధివాస గర్త సంస్కార కూర్మశిలాపిండికా సంస్కార న్యాస యంత్రస్థాపన - మూర్తి - ప్రతిష్ఠా - కళాన్యాస గుడజీరక -దృగ్బలి ఉన్మీలనం ప్రతిష్ఠాంగహోమం - బలి ప్రదానం - పూర్ణాహుతి
ప్రతిష్ఠాంగమూర్తి పూజా - ఆవాహిత దేవతా పూజా విసర్జనం -బ్రహ్మ వరుణ కలశమార్జనం - ఆశీర్వచనాదికం భోధాయనోక్త ప్రకారేణ కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌశుధ్యర్థం వృధ్యర్థం శాంత్యర్థం అభ్యుదయార్థం చాయుష్యా మ్యార్థఫల సిధ్యర్థం బ్రాహ్మణైర్మహజనైః స్వహస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే తదంగ నిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం కలశ గణాధిపతి పూజాంకరిష్యే - గణపతి పూజాం పుణ్యాహవాచనం కృత్వా । గౌర సర్షపాన్వికిరేత్ । అపసర్పంతుయే భూతాః యేభూతాభూమి భారకాః । యే భూతావిఘ్న కర్తారః । తేనశ్యంతు శివా జ్ఞయా । ఆపోహిష్టేతి కుశోదకేన భూమిం సంప్రోక్ష్య - దేవాః ఆయాంతు । యాతుధానాః అపయాంతు - విష్ణో దేవ యజనంరక్షస్వ ఇతి భూమౌ ప్రాదేశంకుర్యాత్ । పుణ్యాహం వాచయత్వా అథ ఋత్విగ్వరణం

పృథివ్యాః = శుభతిథౌ శ్రీమదఖిలాండ = మూర్తీనాం ప్రతిష్ఠాకర్మణి ఆచార్యాదిఋత్విగ్వరణంకరిష్యే-ఋత్విగ్భ్యోనమఇతి ఋత్విజః (క్రముకాన్వా) సంపూజ్య.

అస్మిన్ప్రతిష్ఠా కర్మణి ఆచార్యంత్వామహంవృణే॥ ఆచార్యస్తు యథాస్వర్గే శక్రాదీనాంబృహస్పతిః। తథైవమమయజ్ఞేస్మిన్నాచార్యోభవసువ్రత॥ బృహస్పతే= వృతోస్మికరిష్యామి యథాజ్ఞానతః. మమాస్మిన్ప్రతిష్ఠాకర్మణి బ్రహ్మాణంత్వా మహంవృణే - వృతోస్మికరిష్యామి - యథా చతుర్ముఖో బ్రహ్మా సత్యలోకే పితామహః। తథాత్వంమమ యజ్ఞేస్మిన్బ్రహ్మా భవద్విజోత్తమ. బ్రహ్మాజిజ్ఞానం= వివః ఇతిప్రార్చయేత్-

*అస్మిన్ ప్రతిష్ఠాకర్మణి సదస్యంత్వామహంవృణే వృతోస్మియథా జ్ఞానతః కరిష్యామి ఓంనమస్సదసే నమస్సదసస్పతయే నమస్సఖానాం పురోగాణాం చక్షుషేనమోదివేనమః పృథివ్యై.... త్వన్నోగురుః పితామాతాత్వం ప్రభుస్త్వం పరాయణః। వితతేమమయజ్ఞెస్మిన్ సదస్యోభవసువ్రత ఇతిప్రార్థ్య.।

*ఉపద్రష్టారంత్వామహంవృణే = వృతో = మి॥ భగవన్సర్వధర్మజ్ఞ సర్వధర్మభృతాంవర। వితతే మమయజ్ఞేస్మిన్నుపద్రష్టాభవద్విజ ఇతిప్రార్థ్య

*గాణాపత్యంత్వామహంవృణే = మి॥ ప్రారీప్సితస్యయజ్ఞస్య జపస్యహ వనస్యచ। నిర్విఘ్నేన సమాప్త్యర్థం త్వామహంగణపంవృణే॥ గణానాంత్వేతి సంప్రార్థ్య॥

హోమసహాయార్థం॥ వేదపారాయణార్థం॥ మూలమంత్రజపార్థం॥ స్థాపిత దేవతాపూజార్థం॥ ఉపనిషత్॥ సహస్రనామః గీతా॥ ఇత్యాది ఋత్విజః వృత్వాః అస్యయాగస్య సిధ్యర్థం భవంతో వ్యర్థితామయా। సుప్రసన్నైశ్చకర్తవ్యా ప్రతిష్ఠా విధిపూర్వకం॥ మంత్రమూర్తి భవన్నాథాః సంసారోచ్ఛేదకారకారకాః। దేవపూజా యథార్థాస్యాత్ కురుధర్మాద్గతించనః॥ సంసారభయభీతేన అథయజ్ఞస్సుభక్షితః ప్రారబ్ధస్త్వి ప్రత్వ సాదేననిర్విఘ్నంమేభవత్వితి॥ ఇతిసంప్రార్థ్య-

మధుపర్క విధినా పూజయేత్॥ పద్యాథా విష్టరాణిదద్యాత్, రాష్ట్రభృదసీతి యజుషోపవేశయతి, అర్చతప్రార్చ = తఆలంకృత్యయాఃఫలినీరితి ఫలానిదత్వా॥

యువంవస్త్రాణీతి వస్త్రాణి-హిరణ్యరూప ఇత్యంగుళీయకాని॥ దధిమధుసగ్ం స్పష్టంకాగ్ంసేనవర్షియ్య స్థాపిధాయ! ఉభయతః కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్యమధు పర్కో-మధుపర్కో-మధుపర్కః తయ్యైవిద్యాయాయామాగన్నితిద్వాభ్యాంఇతిత్రిరుక్త్వా మధుపర్క మభిమంత్రయతే త్రయైవిద్యాయై = శంవాం అమృతోపస్తరణమ సీత్యపఃపీత్వా, అమృతోపస్తరణమసి యన్మధునఇతి మధుపర్కం సకృత్త్వాశ్య పునస్తూష్ణీంద్విః ప్రాశ్య అమృతాపిధానమసీత్యపఃపీత్వా ఆచామేత్ గౌః ఇత్యుక్తే గౌరసీతి యజుషాగామభిమంత్రయతే. గౌః గౌరస్యపహతపాప్మాపపాప్మా నంజహి. కేశవశర్మణో మమచ గోవిందశర్మణోముష్యచ యజ్ఞోవర్ధ తామిత్యు పాంశూక్త్వా యజ్ఞోవర్ధతాంయజ్ఞ = తృణాన్యత్తు ఓముత్సృజత సిద్ధమన్న = ఓంకల్పయత ఇత్యంతం కృత్వా నమస్కుర్యాత్. యధావిభవం వస్త్రాణి, అంగు ళీయకాని, చిత్రాసనాని, తులసీరుద్రాక్షమాలానిచ దద్యాత్- ఇతిఋత్విగ్వరణం-

పృథివ్యాః = అస్మిన్ప్రతిష్ఠాకర్మణి శరీరశుద్ధ్యర్థం అంతర్మాతృకా - బహిర్మాతృకా - భూశుద్ధి - భూతశుద్ధించకరిష్యే, కృత్వా-

అథరక్షాబంధనం

పృథివ్యాః = శ్రీమదధి = ప్రతిష్ఠాంగత్వేన ప్రతిష్ఠాద్యవభృథాంతం మూర్తీ నాంస్థిరీకరణ సాన్నిధార్థ్యం ఆచార్య ఋత్విక్పరిచారకాణాం జననాద్యశౌచదోషని రసనార్థం రక్షాసూత్రధారణాంగసూత్ర పూజాంకరిష్యే. దేవస్యాగ్రేకాంస్యపాత్రే తండులకల్పితాష్టదళ పద్మమధ్యే సౌపర్ణరాజిత కార్పాససూత్రేషు యథాలాభ సూత్రాణి నవ సప్తత్రితంతుభిర్వా యుతాని హరిద్రాచూర్ణలిప్తాని సుదృఢాని విన్యస్య, తదగ్రే కదళీజంబీరదాడిమనారికేళఫలాని నిక్షిప్య పుణ్యాహజలేనశుచీ వోహవ్యేతి ప్రోక్ష్య ప్రణవేనసప్తవారమభిమంత్ర్య, నిరీక్షణ-ప్రోక్షణ - తాడన - అభ్యుక్షణాఖ్య చతుస్సంస్కారైః స్సంస్కృత్య తత్వత్రయైరభ్యర్చ్య। ఓం హాం ఆత్మ తత్వాయనమః । ఓంహీం విద్యా తత్వాయనమః। ఓం రులాం శివ తత్వాయనమః॥ సూత్రాణ్యనంత మయానిధ్యాత్వా। నమో అస్తుసర్పేభ్య ఇత్యభి మంత్ర్య భుజంగాయ విద్మహే చక్షుశ్రవణాయధీమహి। తన్నస్సర్పః ప్రచో దయాత్। సూత్రాధి పాయ అనంతాయనమః ఇతి షోడశోపచారై రభ్యర్చ్య।

దేవం నమస్కృత్య, ఫల పుష్పాని దక్షిణేన ధృత్వా॥ భగవన్సర్వలోకేశ భక్తేష్ట ఫలదాయక- ఆరబ్ధ కర్మ సంపూర్తిం కురు దేవదయానిధే, ఇతి సంప్రార్థ్య బృహత్సామేతి దక్షిణ హస్తేధారయేత్ - ఇతి రక్షావిధిః -

ఆగ్నేయ కోణే మాతృకాంస్థాపయేత్ :

పృథివ్యాః=తిథౌ శ్రీసుద =ప్రతిష్ఠాంగత్వేన మాతృకాపీఠో పరిమాతృకా స్థాపనం కరిష్యే॥

గౌర్యైనమః = మి. పద్మాయైనమః = శచ్యైనమః = మేధాయైనమః సావిత్రియైనమః=విజయాయైనమః = జయాయైనమః = దేవసేనాయైనమః = స్వధాయైనమః = స్వాహాయైనమః = మాతృభ్యోనమః = లోకమాతృభ్యో నమః = ధృత్యైనమః = తుష్ట్యైనమః = పుష్ట్యైనమః = ఆత్మనః కుల దేవతాయైనమః = బ్రాహ్మ్యైనమః = మాహేశ్వర్యైనమః = కౌమార్యైనమః వైష్ణవ్యైనమః = వారాహ్యైనమః = ఇంద్రాణ్యైనమః = చాముండాయైనమః ఇత్యా వాహ్య, నారికేళాదినా ప్రోడ శోపచార పూజాంకుర్యాత్ =

నాందీముఖమ్

పృథివ్యాః = శ్రీ = గత్వేన నాందీ సువర్ణాభ్యుదయికం కర్మ కరిష్యే, అత్రదేవతాః. వృద్ధ ప్రపితామహి - వృద్ధ పితామహి - వృద్ధ మాతరః గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ॥ వృద్ధ ప్రపితామహ వృద్ధ పితామహ - వృద్ధ పితరః నాందీముఖాః నాందీ॥ వృద్ధ మాతుః ప్రపితామహ వృద్ధమాతుః పితామహ - వృద్ధ మాతా మహాస్సపత్నీకాః నాందీముఖాః నాందీ॥ దక్షక్రతు సంజ్ఞక విశ్వే దేవాశ్చ, దుర్గా గణపతిక్షేత్ర పాలకాశ్చ అష్టవసు సంఖ్యా కాబ్రాహ్మణ భోజన పర్యాప్తం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥

ఇడాహావాచనం

పృథివ్యాః = తిథౌ శ్రీమ = గత్వేన దేవతాహ్వానార్థం ఇడాహ వాచనం కరిష్యే, ఇడా దేవహూర్మను ర్యజ్ఞ నీర్బృహస్పతి రుక్థామదాని, శగ్ం సిష

ద్విశ్వే దేవాస్సూక్తవాచః పృథివి మాతర్మా మాహిగ్ంసీర్మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధువక్ష్యామి మధు వదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచ ముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తం మాదేవాఅవంతుశోభాయై పితరో నుమదంతు -

అస్మిన్నాలయే అముకదేవతా ప్రతిష్ఠాభవతి సర్వేదేవాః సర్వే పితరః అస్మిన్మండపే తిస్రుషు దివసేషు ఇహా గచ్ఛంతుతిష్ఠంతు - మాంరక్షంతు యజమానగ్ం రక్షంతు అస్మిన్దినే పరమేశ్వరస్య మేషలగ్నే ప్రతిష్ఠాంకుర్మః తస్మాదిష్టదేవతాః కులదేవతాః నాందీదేవతాః త్రయస్త్రింగ్ం శత్కోటి దేవతాః సుముఖా సుప్రతిష్ఠితాః స్థీయంతాం॥

ఇడఏహి ఇడామగ్నే పురుదగ్ం సగ్ం సనింగోశ్వ శ్వత్త మగ్ంహ హవమానాయసాధ। స్యాన్నస్సూను స్తనయో విజావాగ్నేసా తేసుమతిర్భూత్వస్మే॥ అస్మిన్నాలయేశోభనం = స్థీయంతాం॥ అదితఏహి. ఇదామహ్యైదే వాగ్ం ఈదేన్యా న్నమస్యామ నమస్యాన్। యజామయజ్ఞి యానిత్యాహ మనుష్యావా ఈదేన్యాః పితరోనమస్యా దేవాయజ్ఞియాదేనతా ఏవతద్యథా భాగయజతి అస్మిన్నాలయే శోభనం = స్థీయంతాం సరస్వత్యేహి। ఇడ ఏహ్యదితఏహి సరస్వత్యే హ్యసావే హ్యసావేహి॥ గృహోవై ప్రతిష్ఠాసూక్తం తత్ప్రతిష్ఠితతమయా వాచా శంస్తవ్యంతస్మాద్యద్యపితుర్దూర పవశూన్‌లభతే। గృహానేవై నానాజి గమిష్యతి।

గృహాహిపశూనాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠా । సుప్రతిష్ఠిత మస్తు। సుముహూర్తమస్తు త్రయస్త్రింశత్కోటి దేవతాభ్యోనమః। ఆవాహనాది = పూజాం సమర్పయామి॥ ఇతి ఇడాహవాచకం ।

॥ అత్ర కేచిత్ ఉదకశాంతిం కుర్వంతి ॥

అఖండదీపస్థాపనం

పృధివ్యాః = తిథౌ శ్రీ = గత్వేన అఖండదీపస్థాపనం కరిష్యే । అన్యవర్తినా దీపం ప్రజ్వాల్య ॥ అగ్నినాగ్నిస్సమిధ్యతే కవిర్గృహపతిర్యువా । హవ్యవాట్ జుహ్వాస్యః ॥ః జ్యోతిష్మతీంత్వాసాదయామి జ్యోతిష్కృదంత్వా సాదయామి జ్యోతిర్విదం త్వాసాదయామి భాస్వతీంత్వా సాదయమి జ్వలంతీంత్వాసాదయామి మల్మలాభవంతీంత్వాసాదయామి దీప్యమానాంత్వాసాదయామి రోచమానాంత్వా సాదయామ్య జస్రాం త్వాసాదయామి బృహజ్యోషంతింత్వాసాదయామి జాగ్రతీంత్వాసాదయామి

హెజ్వాల హేతో సౌభాగ్యం దేవిదేహివశుభం కరి। పుత్రపౌత్రంచ మేదేహి యావన్నియమసిద్ధయే । ఏతద్వ్రతస్యసిధ్యర్ధంత మోహరతుసర్వదా । భోదీప బ్రహ్మరూపేణసర్వేషాం పూర్వదిసంస్థిత। అతస్త్వాం స్థాపయామ్యద్యమదజ్ఞాన మపాకురు॥ గృహావై = స్తు జ్యోతిస్వరూపపరమాత్మనేనమః = పూజాంకుర్యాత్ ==

అంకురారోపణం

పృధివ్యాః = తిథౌ శ్రీగత్వేన శోభన హేతుర్భూతం అంకురారోపణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే. అంకురారోపణం కుర్యాత్

సర్వతోభద్ర

పృధివ్యాః=తిథౌశ్రీ=గత్వేనబ్రహ్మాది షట్పంచాశత్సర్వతోభద్ర మండలాదిష్ఠిత దేవతాస్థాపనం కరిష్యే-

ఓంబ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమంపురస్తాద్విసీమతస్సురుచోవేన ఆవహ । సబుధ్నియాఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సతశ్చయోని మసతశ్చ వివః । బ్రహ్మాణం సాంగం సాయుధం సవాహనంసపత్నీపుత్రపరివారసహితంమధ్యేబ్రహ్మాణమావాహయామి॥ స్థాపయామి॥ తతఉదీచీమారభ్యవాయ వ్యపర్యంతం సోమాదయో వాయుఅంతాః అష్టౌలోకపాలాః స్థాపనీయ్యాః ॥

2 అప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం । భవావాజస్యసంగదే ఉత్తరే సోమమావాహియామి-

3 అభిత్వాశూరనోనుమోదుగ్ధా ఇవధేనవః । ఈశాన మస్యజగతస్సువర్దృశమీశానమింద్రతస్థుషః॥ ఈశాన్యాం ఈశానమావాహయామి॥

4. ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరిహవా మహేజనేభ్యః ఆస్మాక మస్తుకేవలః ప్రాగ్భాగే ఇంద్రమావాహయామి ॥

5 అగ్నిం దూతం వృణీమహేహోతారం విశ్వవేదసం । ఆస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుం ॥ ఆగ్నేయభాగే అగ్ని మావాహయామి ॥

6 యమాయ సోమగ్ంసునుతయమాయజుహుతాహవిః । యమగ్ంహయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః। దక్షిణభాగే యమమావాహయామి ॥

7 మోషుణః పరాణపరానిఋరుతిర్ద్రుహణా పధత్ । పతష్టద్రుష్ణయా సహస్రైరుత్యాంనిఋరుతిమావాహయామి ॥

8 తత్వాయామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజవోమానో హవిర్భిః । ఆహేడమానో వరుణేహబోధ్యురుశగ్ం సమాన అయుః ప్రమోషీః॥
పశ్చిమదిగ్భాగే వరుణమావాహయామి ॥

9 తవవాయువృథస్పతేత్వష్టుర్జామాతురద్భుతా । ఆవాంస్యాంవృణీమహే ॥
వాయవ్యాం వాయుమావాహయామి ॥
వాయుసోమమధ్యే తృతీయరేఖోపరిఅష్టౌవసవః।

వసవోరుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రం చేత్తార మధిరాజమక్రన్।

10 అర్వాంచమింద్ర మముతోహవామహేయోగోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః అష్టవసూన్ సాంగాన్ = వాయుసోమమధ్యే తృతీయ రేఖోపరి అష్ట వసూనావాహయామి ॥

కద్రుద్రాయ ప్రచేతసేమీఢుష్టమాయ. తవ్యసేమ వోచేశంతమగ్ం హృదే।
సోమేశాన మధ్యే ఏకాదశరుద్రానావాహయామి .

ఆదిత్యాన్ క్షత్రియాగ్ం అవ ఆదిత్యాన్ యాచిషామహేసుమృడీకా మభిష్టయే .
ఈశానేంద్రమధ్యే ద్వాదశాదిత్యాన్ అవాహయామి.

12 అశ్వినా వర్తిరస్మదాగోమద్దస్రాహిరణ్యవత్। అర్వాగ్రథం సమనసానియచ్ఛతం॥ ఇంద్రాగ్న్యోర్మధ్యే అశ్వినావాహయామి.

13 ఓంనిమాసశ్చర్షణేధృతో విశ్వే దేవాసఆగతాదాశ్వాగ్ంసోధా శుషస్సుతం-
అగ్నేయమమధ్యే విశ్వాన్దేవాన్సప్తైతృకానావాహయామి.

14 అభిత్వందేవగ్ం సవితారమూణ్యోః కవిక్రతుమర్చామిసత్యస వసగ్ంరత్న
ధామభిప్రియంమతి మూర్ధాయస్యా మతిర్భాఆతిద్యుతత్సవీమనిహిరణ్య పాణి
రమిమేతస్సుకతుః కృపాసువః. యమనిర్భృతిమధ్యే. సపఽయక్షానావాహయామి.

15 అయం గౌఃపృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరం పునః। పితరంచప్రయన్సువః
నిఋతివరుణమధ్యే భూతనాగానావాహయామి.

16 అప్సరసాంగంధర్వాణాంమృగాణాం చరణ్ణేచరన్ కేశ్వివిశ్వస్య విద్యాస్సఖా
స్వాదుర్మదింతమః వరుణవాయ్వోర్మధ్యే గంధర్వాప్సరసః ఆవాహయామి.

17 యదక్రందప్రథమం జాయమానః ఉద్యన్సముద్రా దుతవా పురీషాత్.
శ్యేనస్య పక్షాహరిణస్య బాహూ ప్రస్తుత్యనం మహిజాతంతే అర్వన్ ॥
బ్రహ్మ సోమమధ్యే స్కందమావాహయామి.

ఋషభం మాసమానానాం సపత్నానాం వృషాసహింఃహంతారం శత్రూణాంకృధి
విరాజం గోపతింగవాం తత్రైవ వృషభేశ్వరమావాహయామి

19 కద్రు ద్రాయప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే। వోచేమశంతమగ్ం హృదే తత్రైవ శూల మావాహయామి.

20 కుమారం మాతాయువతిస్సముద్ధం గుహాబిభర్తి నదధాతిపిత్రే। తేఅనీకమస్య నమినజ్జవాసః పురః పశ్యంతి నిహితమరతౌ। తత్రైవమహాకాలమావాహయామి.

21 ఆదితిర్హ్యజనిష్ట దక్షయాదుహితాతవ। తాందేవా అన్వజాయంత భద్రా అమృత బంధవః। బ్రహ్మేశానమధ్యే బ్రహ్మాది సప్తగణానావాహయామి.

22 తామగ్ని వర్ణాం తపసాజ్వలంతీంవై రోచనీం కర్మఫలేషుజుష్టాం। దుర్గాం దేవీగ్ం శరణ మహం ప్రపద్యే సితరసుతరసేనమః.
బ్రహ్మేంద్ర మధ్యే దుర్గామావాహయామి ॥

23 ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం సమూఢమస్యపాగ్ంసురే ॥
బ్రహ్మేంద్ర మధ్యే విష్ణుమావాహయామి.

24 ఉదీరతా మవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః। అసుంయ ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవేషు ॥ బ్రహ్మాగ్ని మధ్యే స్వధా మావాహయామి॥

25 పరంమృత్యో అనుపరేహిపంథాంయస్తే స్వఇతరోదేవయానాత్। చక్షుష్మతే

శృణ్వంతే త్రబవీమిమాసః ప్రజాగ్ంరీరిషో మోతవీరాన్ ॥ బ్రహ్మయమమద్యే మృత్యురోగానావాహయామి॥

26 గణానాంత్వా గణపతిగ్ంహవామహే కవిం కవీనాము పమశ్రవస్తమం। జ్యేష్ఠ రాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత అనశ్శృణ్వన్నూతిభి స్సీదసాదనం॥ బ్రహ్మ నిఋరుతిమద్యే గణపతిమావాహయామి ॥

27 శన్నోదేవీరభిష్టయ అపోభవంతుపీతయే ॥ శంయో రభిస్రవంతునః॥ బ్రహ్మ వరుణమద్యే ఆపః ఆవాహయామి.

28 మరుతోయస్యహిక్షయే పాథో దివో విమహసః । ససుగోపాతమోజనః యజ్ఞైర్వాయజ్ఞవాహసః బ్రహ్మవాయుమధ్యే । మరుత ఆవాహయామి ॥

29 స్యోనా పృథివి భవా నృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః ॥ బ్రహ్మణః పాదమూలే కర్ణికాధః పృథివీ మావాహయామి ॥

30 ఇమంమే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమగ్ం సచతా పరుష్ణియా । ఆస్కిక్ని యామరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా ॥ తత్రైవ గంగాదిసప్తనద్యః ఆవాహయామి॥

31 ధామ్నో ధామ్నోరాజన్నితో వరుణనోముంచ యదాపో అఘ్నియావరుణేతి శపామహేతతో వరుణనోముంచ॥ తత్రైవ సప్తసాగరానావాహయామి ॥

32 తదుపరి మేరవేనమః । మేరు మావాహయామి॥

తతో మండలాద్బహిః సోమాదిసన్నిధౌ ఆయుధాన్యావాహయేత్।

33 సోమసమీపేగదాయైనమః । గదామావాహయామి ।

34 కద్రుద్రాయప్రచేతసేమీఢుష్టమాయతవ్యసే। వోచేమ శంతమగ్ంహృదే॥

ఈశానసమీపే త్రిశూలమావాహయామి ॥

35 యోమా హృదా మనసాయశ్చవాచాయా బ్రహ్మణా కర్మణాద్వేష్టిదేవాః

యశ్శృతేన హృదయేనేష్టతాచత స్యేంద్ర వజ్రేణశిరశ్ఛినద్మి॥ ఇంద్ర సమీపే

వజ్రమావాహయామి.

36 కర్మచమే శక్తి శ్చమేర్థశ్చమ ఏమశ్చమ ఇతిశ్చమే గతిశ్చమే-

అగ్ని సమీపే శక్తయేనమః । శక్తిమావాహయామి ॥

37 యమ సమీపే । దండాయనమః దండమావాహయామి ॥

ఓషధేత్రాయ స్వైనగ్ స్వధితేమైనగ్ంహిగ్ంసీర్ధే వశూ్రరేతాని ప్రవపేస్వస్తుత్ర

రాణ్యశియ్య। నిరృత్యంతికే ఖడ్గమావాహయామి ॥

39 ఇమంవిష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితాసుశేవః ।

ధాతుశ్చయోనౌ సుకృతస్య లోకేస్యోనంతే సహపత్యా కృణోమి ॥

వరుణసమీపే పాశ మావాహయామి ॥

40 వాయుసమీపే అంకుశాయనమః అంకుశమావాహయామి ॥

41 గౌతమ కుమారమితి సహోవాచ ! పరే హిమ్మృత్యోర్గృహాన్। మృత్యవే

వై త్వాదదామీతి ॥ గౌతమాయనమః గౌతమమావాహయామి ॥

42 బృహద్బృహతో భరద్వాజ ఋషిః ప్రజాపతి గృహీతయా త్వయామనో

గృహ్ణామి॥ ఈశాన్యాం భరద్వాజాయనమః భరద్వాజమావాహయామి ॥

43 వై రూపం వై రూపాద్విశ్వామిత్ర ఋషిః ప్రజాపతి గృహీతయా త్వయా

చక్షుర్గృహ్ణామి ప్రజాభ్యః ॥ పూర్వే విశ్వామిత్ర మావాహయామి ॥

44 త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం। యద్దేవానాం త్ర్యాయు

షం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం ॥ ఆగ్నేయే కశ్యపమావాహయామి ॥

45 రాజం వై రాజాజ్జమదగ్ని ఋషిః ప్రజాపతి గృహీతయాత్వయా శ్రోత్రం

గృహ్ణామి ప్రజాభ్యః ॥ దక్షిణే జమదగ్నయే నమః జమదగ్ని మావాహయామి॥

46 ఉపాగ్‌ం శురుపాగ్‌ం శోత్రీ వృత్రి వృతోరథం తరగ్‌ం రథంతరాద్వశిష్ఠ

ఋషిః ప్రజాపతి గృహీతయాత్వయా ప్రాణం గృహ్ణామి ॥

ఋత్యాం వశిష్టాయనమః వశిష్ఠ మావాయామి ॥

అత్రిరదాదౌర్వాయ ప్రజాః పశుకామోవా । పశ్చిమే అత్రయేనమః అత్రిమావా॥

47 సప్త ఋషయః ప్రథమాంకృత్తి కానామరుంధతీం యధ్రువతాగ్ం

హనన్యః। షట్కృత్తి కాముఖ్యయోగం వహంతీయ మస్మాక మేధత్వష్టమీ॥

వాయవ్యాం అరుంధత్యైనమః। అరుంధతీ మావాహయామి ॥

49 ఐంద్రీమావృత మన్వావ ర్తేసమహం ప్ర జయాసమ్మయా ప్రజాసమ

హగ్ం రాయస్పోషేణ సమ్మయా రాయస్పోషోన్నా యత్వాన్నాద్యాయత్వా ॥

పూర్వే ఐంద్ర్యైనమః । ఐంద్రీమావాహయామి ॥

50 యత్కుమారీ మంద్రయతేయద్యోషిద్యత్పతివ్రతా। అరిష్టం య

త్కించక్రియతే। అగ్నిస్తదనువేధతి ॥

ఆగ్నేయే కౌమార్యై నమః। కౌమారీమావాహయామి ॥

51 దక్షిణే బ్రాహ్మ్యైనమః। బ్రాహ్మీమావాహయామి ॥

52 నైఋత్యాం వారాహ్యైనమః। వారాహీమావాహయామి ॥

53 పశ్చిమేచాముండాయైనమః। చాముండా మావాహయామి ॥

54 వాయవ్యాం వైష్ణవ్యైనమః। వైష్ణవీ మావాహయామి ॥

55 ఉత్తరే మాహేశ్వర్యైనమః। మాహేశ్వరీ మావాహయామి ॥

56 ఈశాన్యాం నాక్యైనమః। నాకీమావాహయామి ॥

గృహావై ప్రతిష్ఠా సూక్తం తత్ప్రతిష్ఠితతమయావాచా శంస్తవ్యం।
తస్మాద్యద్యపితుదైవ పశూన్లభతే! గృహానేవై నాన్వాజిగమిషతి।
గృహాహిపశూనాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠ। సుప్రతిష్ఠితమస్తు సుముహూర్తా

ర్తమస్తు। బ్రహ్మ కలశస్థాపనం మధ్యే కృత్వా చతుర్దిక్షు కలశస్థాపనం కృత్వా షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్॥

ఇతి సర్వతో భద్రవిధిః ॥

బ్రహ్మాది షట్పంచాశత్సర్వతో భద్ర మండలాధిష్ఠిత దేవతాభ్యో నమః।

- నైఋతౌవాస్తు -

పృథివ్యాం = తిథౌశ్రీమ = గత్వేన వాస్తు పీఠోపరి వాస్తు పూజాం కరిష్యే। విశంతు భూతలేనాగా లోకపాలాశ్చ సర్వదా, అస్మిన్గృహే ప్రతిష్ఠాంతే ఆయుర్బలకర్తేస్సహ, ఇతిమంత్రేణ మంటపస్య ఈశాన్యాది చతుష్కోణేషు శంకుస్థాపనం కుర్యాత్. అగ్నిభ్యోప్యథ్యసర్వేభ్యోయే చాన్యేచ సమాశ్రితాః। తేభ్యో బలింప్రయచ్ఛామి పుణ్యాయోదన ముత్తమం. ఇతి మంటపస్య చతుష్కోణేషు బలిందద్యాత్, దక్షిణత ఆరభ్య నవరేఖాః కుంకుమేన కుర్యాత్। శాంతాయై నమః ॥ యశోవత్యై నమః ॥ ఏకాంతాయైనమః ॥ విశాలాయైనమః ॥ ప్రాణవాహిన్యైనమః ॥ సత్యనుమాసాయైనమః ॥ నందాయైనమః ॥ సుభద్రాయై నమః ॥ సురోత్తమాయైనమః ॥ పశ్చిమత ఆరభ్య నవరేఖాః వస్త్రోపరి కుంకుమేన కారయేత్ ఏభిః నామభిః। హిరణ్యాయై నమః ॥ లక్ష్మ్యైనమః ॥ విభూత్యై నమః ॥ విమలాయైనమః ॥ ప్రియాయైనమః ॥ జయాయైనమః ॥ కథాయైనమః ॥ అశోకాయైనమః ॥ నిపుణాయైనమః ॥ ఇతి రేఖాః కృత్వా అంతే తత్రైవ దేవతా ఆవాహయేత్.

మధ్యే బ్రహ్మాణమావాహయామి ॥ పూర్వే అర్యమణమావాహయామి ॥ దక్షిణే వైవస్వతమావాహయామి ॥ పశ్చిమే మిత్రాయనమః ॥ ఉత్తరే పృథ్వీధరాయనమః ॥ ఆగ్నేయాది అర్ధ పాదద్వయేషు సావిత్రియైనమః ॥ సవిత్రేనమః ॥ విబుధాయనమః ॥ జయాయనమః ॥ రాజయక్ష్మణేనమః ॥ రుద్రాయనమః ॥ ఆదోభ్యోనమః ॥ సత్యా నమః ॥ అర్చపారణాదిషు॥ శిఖినేనమః ॥ పర్జన్యాయ

నమః॥ జయంతాయ నమః॥ రుధీశాయ నమః॥ సూర్యాయ నమః॥ సత్యాయనమః॥ భృంగినేనమః॥ ఆకాశాయనమః॥ వాయవేనమః ॥ పూష్ణే నమః॥ విధాతాయనమః॥ గృహక్షేత్రాయనమః॥ యమాయనమః॥ గంధర్వాయ నమః॥ భృంగిరాజాయనమః॥ మృగాయనమః॥ పితృభ్యోనమః॥ దౌవారికాయ నమః॥ సుగ్రీవాయనమః॥ పుష్పదంతాయనమః॥ వరుణాయనమః॥ అసురాయ నమః॥ పాషాయనమః॥ రోగాయనమః॥ ఆహ్నే నమః॥ భల్లటాయనమః॥ సోమాయనమః॥ సర్వేభ్యోనమః॥ అదితయేనమః॥ దితయేనమః, మండలాద్బహిః పూర్వాది, అర్యమణేనమః, ఋక్స్నఖాయనమః, పిలిపింఛాయనమః, నైఋత్యాంవాస్తు పురుషాయనమః, ఈశాన్యేచిచ్ఛక్త్యైనమః, ఆగ్నేయే విధాత్రేనమః, నైఋత్యాం పూతనాయైనమః, వాయువ్యే పావరాక్షస్యైనమః, ఏవం పంచచత్వారింశద్దేవ తాః సంస్థాప్య, సంపూజ్య - బలిందద్యాత్। చతుర్దిక్షు అష్ట దిక్షువా కలశాన్ సంస్థాప్య యథా- మహీద్యౌః=భిఃఇతి పృథివీ మభిమృశ్య॥ ఓషధయస్సం=మసి ఇతితండులాన్ నిక్షిప్య ఆ కలశే=ర్ధతే ఇతి కలశానినిక్షిప్య, ఇమంమేవరు= చకే ఇతి కలశేషు జలమాపూర్య, గంధద్వా = శ్రియం ఇతి గంధం నిక్షిప్య, అశ్వత్థేవో=పూరుషం ఇతి పంచపల్లవానిక్షిప్య. యాజాత=సప్తచ ఇతి సప్త ధాన్యాని నిక్షిప్య, ఉద్ధృతాసీతిసప్త మృత్తికాః, కాండాత్కాండా ఇతిదూర్వాం నిక్షిప్య, యాఃఫలినీరితి ఫలానినిక్షిప్య, సహిరత్నానీతి పంచరత్నానినిక్షిప్య, హిరణ్యరూప ఇతిహిరణ్యం నిక్షిప్య , యువం వస్త్రాణీతి వస్త్రేణవేష్టయేత్. పూర్ణాదర్విప= క్రతో ఇతికలశోపరి పూర్ణకలశం సంస్థాప్య। తత్వాయామీతి వరుణమావాహ్య। ఆవాహిత దేవతాభ్యోనమః ఇతి షోడశోపచారైస్సంపూజ్య మంటపస్య ఉదగ్భాగే అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య।ఆజ్యభాగాంతే చరుతిల ఆజ్య సమిద్భిః ప్రత్యేక మష్టావింశతి అష్టౌ వ్యాపణవాది నామమంత్రైః ర్జుహుయాత్। ఓం బ్రహ్మణేస్వాహా।ఇతి॥ వాస్తోష్పతే ఇతి చతుష్పర్మం త్రైః బిల్వఫలాని సమిద్భ్యా వాజుహుయాత్

1 వాస్తోష్పతే ప్రతరణోన ఏధిగయస్ఫానో గోభిరశ్వేభిరిందో। అజరా సస్తే సఖ్యేస్యామపితేవ పుత్రాన్ప్రతి నో జుషస్వస్వాహా, వాస్తోష్పత ఇదంనమమ.

2 వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్ స్వావేశో అనమీవో భవానః। యత్వే

మహేప్రతితన్నో జుషస్వ శన్నఏధి ద్విపదే శంచతుష్పదే స్వాహా
వాస్తోష్పత ఇదంనమమ

3 వాస్తోష్పతే శగ్మయాసగ్ం సదాతేసక్షేమ హిరణ్వయా గాతుమత్యా ।
ఆపఃక్షేమఉత యోగేవరం నోయూయంపాత స్వస్తిభిస్సదానః స్వాహా
వాస్తోష్పతఇదంనమమ॥

4 అమీవహావాస్తోష్పతేవిశ్వారూపాణ్యాశన్సఖాసుశేవఏధినఃస్వాహా।వాస్తోష్పత
ఇదం॥ స్విష్టకృదాది హోమశేషం సమాప్య బలిందద్యాత్

పవమానసూక్తేనవా రక్షోఘ్నసూక్తేనవా మంటపం త్రిసూత్రేణ వేష్టయేత్ । పవమానస్సువ=పునాతు। కృణుష్వపాజః ప్రసితిన్న = ఇతి వయఃప్లుత శ్వేతసూత్రేణమంటపంవేష్టయేత్ వాస్తు పూజావిధిస్సమాప్తా॥

ఈశాన్యే నవగ్రహారాధనం

పృథివ్యాః=తిధౌ శ్రీమ-ప్రతిష్ఠాంగత్వేన నవగ్రహమఖాఖ్యంకర్మకరిష్యే।

1 ఆకృష్ణేనరజసావర్తమానో నివేశయన్న మృతం మర్త్యంచ। హిరణ్యయేన సవితారథేన। దేవోయాతిభువ నాని పశ్యన్॥ సూర్యగ్రహమావాహయామి.

2 అగ్నిం దూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం । అస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుం ॥ సూర్యగ్రహాధిదేవతం అగ్ని మావాహయామి.

3 కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే। వోచేమ శంతమగ్ం హృదే॥ సూర్య = ప్రత్యధిదేవతం రుద్రమావాహయామి ॥

1 ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవావాజస్యసంగదే చంద్రగ్రహమావాహయామి.

2 అప్సుమే సోమో అబ్రవీదంతర్విశ్వాని భేషజా। అగ్నించ విశ్వశంభువమాపశ్చవిశ్వ భేషజః। చంద్రగ్రహ అధి దేవతం ఆపఃఆవాహయామి

3 గౌరీమిమాయ సలిలాని తక్షత్యేకపదీ ద్విపదీసా చతుష్పదీ।అష్టాపదీ నవపదీబభూవుషీ సహస్రాక్షరా పరమేవ్యోమన్ - చంద్ర గ్రహ ప్రత్యధి దేవతాం గౌరీమావాహయామి.

1 అగ్నిర్మూర్ధాదివఃకకుత్పతిః పృథివ్యా అయం। అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి। అంగారక గ్రహమావాహయామి.

2 స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశని। యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః। అంగారక = అధి దేవతాం పృథివీం ఆవాహయామి.

3 క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ంహితేనేవ జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్వా సనోమృడాతీదృశే - అంగారక = ప్రత్యధిదేవతం క్షేత్రపాలకమావాహయామి.

1 ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతి జాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగ్ం సృజేథామ
యంచ। పునఃకృణ్వగ్గ్‌స్త్వా పితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్వయితంతు
మేతం॥ బుధగ్రహం ఆవాహయామి.

2 ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధానిదధే పదం। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే॥
బుధగ్రహ అధిదేవతం విష్ణుం ఆవాహయామి.

3 సహస్ర శీర్షా పురుషః। సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్। సభూమిం విశ్వతో
వృత్వా।అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం। బుధ = ప్రత్య=నారాయణమావాహయామి.

1 బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతు మజ్జనేషు। యద్దీదయ
చ్ఛవసర్త ప్రజా తదస్మాసు ద్రవిణం దేహిచిత్రం ॥ బృహస్పతి గ్రహ
మావాహయామి.

2 బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచోవేన ఆవహః।
సబుధ్నియా ఉపమా అస్యవిష్ఠా స్సతశ్చ యోనిమసతశ్చవివః॥
బృహస్పతి = అధి దేవతం బ్రహ్మాణ మావాహయామి.

3 ఇంద్రం వో విశ్వత స్పరిహవామహే జనేభ్యః। అస్మాకమస్తు కేవలః.
బృహస్పతి = ప్రత్యధి = ఇంద్రమావాహయామి.

1 శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్యద్విషురూపే అహనీద్యౌరివాసి। విశ్వాహి మాయావసిస్వధావో భద్రాతేపూషన్నిహరాతిరస్తు॥ శుక్రగ్రహమావాహయామి॥

2 ఇంద్రాణీ మాసునారీషుసుపత్నీ మహమశ్రవం। నహ్యస్యాపరంచనజరసా మరతేపతిః॥ శుక్ర = అధిదేవతాం = ఇంద్రాణీమావాహయామి॥

3 ఇంద్రమరుత్వఇహపాహిసోమంయథాశార్యాతేఅపిబస్సుతస్య। తవప్రణీతీ తవశూరశర్మన్నావివాసంతికవయస్సుయజ్ఞాః - శుక్ర = ప్రత్యధిదేవతం ఇంద్రమరుతావావాహయామి.

1 శమగ్నిరగ్నిభిస్కరచ్ఛన్నస్తపతుసూర్యః। శంవాతోవాత్వరపా అపస్రిధః॥ శనైశ్చర గ్రహమావాహయామి.

2 యమాయ సోమగ్ం సునుత యమాయజుహుతాహవిః। యమగ్ం హయజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః॥ శనైశ్చర = అధిదేవతం యమమావాహయామి.

3 ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితాబభూవ। యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామపతయో రయీణాం॥ శని = ప్రత్యధిదేవతం ప్రజాపతి మావాహయామి.

1 కయానశ్చిత్ర ఆభువ దూతీ సదావృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయా వృతా
కేతు గ్రహమావాహయామి.

2 పరంమృత్యో అనుపరేహి పంథాంయస్తే స్వఇతరో దేవయానాత్। చక్షు
ష్మతే శృణ్వతేతే బ్రవీమిమానః ప్రజాగ్ం రీరిషోమోత వీరాన్ - రాహు
అధి దేవతం మృత్యుమావాహయామి

3 నమో అస్తు సర్వేభ్యోయేకేచ పృథివీ మను। యే అంతరిక్షేయే దివితే
భ్యస్సర్వేభ్యోనమః॥ రాహు= ప్రత్యధిదేవాన్ సర్వానావాహయామి.

1 కేతుంకృణ్వన్న కేతవే పేశో మర్యా అపేశసే। సముషద్భిరజాయథ.
కేతుగ్రహమావాహయామి.

2 సచిత్ర చిత్రం చితయంత మస్మే చిత్రః క్షత్రం చిత్రతమం వయోధాం
చంద్రం రయిం పురువీరం బృహంతం చంద్ర చంద్రాభిర్గృణతే దువస్వ
కేతు గ్రహాధిదేవతం చిత్రగుప్త మావాహయామి.

3 బ్రహ్మదేవానాం పదవీః కవీనా మృషిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణాం
శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్ర మత్యేతి రేభన్.
కేతుగ్రహ ప్రత్యధిదేవతం బ్రహ్మాణమావాహయామి.

ఉపగ్రహాః

1 జాతవేదసే సునవామ సోమమరాతీ యతో నిదహాతి వేదః, సనః పరుషదతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సింధుందురితాత్యగ్నిః॥ దుర్గాం సాంగాం॰తాం దుర్గామావాహయామి.

2. గణానాంత్వా గణ॰దనం గణపతిం॰అవాహయామి.

3 క్షేత్ర స్యపతినావయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్వా సనోమృడాతీదృశే. క్షేత్రపాలకమావాహయామి.

4 తవవాయు వృధన్వతేత్వష్టుర్జా మాతురద్భుతా। అవాస్యాం వృణీవహే। వాయుమావాహయామి.

5 క్రాణాశిశుర్మహీనాం హిన్వన్నృతస్యదీధితిం, విశ్వాపరిప్రియా భువదధ ద్విజా. ఆకాశం ఆవాహయామి.

6 ఆది త్రత్నస్యరేతసో జ్యోతిః పశ్యంతి వాసరం। పరోయదద్యతేదివా. ఏషో ఉషా పూర్వ్యావ్యుచ్ఛతు ప్రియాదివః స్నుషేవామశ్వినా బృహత్॥ అశ్వినీ దేవతే అవాహయామి.

7 సుపర్ణోసి గరుత్మాన్ త్రివృత్తే శిరో గాయత్రంచక్షుస్తోమ ఆత్మా సామతే తనూర్వామదేవ్యం। బృహద్రథంతరే పక్షౌ యజ్ఞాయజ్ఞియం

పుచ్ఛం ఛందాగ్ంష్యంగాని ధిష్ణియాశఫా యజూగ్ంషి నామ। సుపర్ణోసి గరుత్మాన్ దివంగచ్ఛ సువఃపత॥ గరుత్మంత మావాహయామి.

8 వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్ స్వావేశో అనమీవో భవానః। యత్వే మహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శన్న ఏధిద్విపదేశం చతుష్పదే॥ వాస్తు పురుషమావాహయామి

9 యత ఇంద్ర భయామహే తతోనో అభయం కృధి। మఘవన్ఛగ్ధి తవతన్న ఊతయే విద్విషో విమృధోజహి మఘవంతమావాహయామి.

10 స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహా విమృధోవశీ। వృషేంద్రః పురఏతునః స్వస్తిదా అభయంకరః॥ అభయంకర మావాహయామి.

11 యేతే సహస్రమయుతం పాశామృత్యో మర్త్యాయహంతవే। తాన్ యజ్ఞస్యమాయియా సర్వానవయజామహే। మృత్యవేస్వాహా మృత్యవేస్వాహా మృత్యుంజయమావాహయామి॥

12 త్రయంబకం యజామహేసుగంధిం పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ బంధనా న్మృత్యోర్ముక్షియ్య మామృతాత్॥ సదాశివమావాహయామి॥

13 అపమృత్యు ముపక్షుధం అపేతశ్శపథంజహి। ఆధానో అగ్న ఆవహ రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం ॥ అపమృత్యుమావాహయామి

14 బ్రహ్మా దేవానాం పదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణాం శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ం స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్ర మత్యేతిరేభన్। బ్రహ్మాణమావాహయామి.

15 ప్రణోదేవీ సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ। ధీనామవిత్రియవతు। సరస్వతీం॥

16 ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధే పదం। సమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ విష్ణుం

17 సక్తుమివ తితఉనా పునంతు యత్ర ధీరామనసా వాచమక్రత। అత్రా సఖాయస్సఖ్యాని జానతే భద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితాధి వాచి॥ లక్ష్మీమావాహయామి॥

18 కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే। వోచేమశంతమగ్ం హృదే రుద్రమావాహయామి.

19 గౌరీమిమాయ సలిలాని తక్షత్యేకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ। అష్టా
పదీనవపదీ బభూవుషీ సహస్రాక్షరా పరమేవ్యోమన్ గౌరీమావాహ
యామి.

20 ధన్వనాగా ధన్వనాజిం జయేమ ధన్వనాతీ వ్రాస్సమదోజయేమ। ధనుశ్శత్రో
రపకామం కృణోతు ధన్వనా సర్వాః ప్రదిశో జయేమ॥

21 సంసృష్టంధనముభయం సమాకృతమస్మభ్యం ధత్తాం వరుణశ్చమన్యుః
భియం దధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో అపనిలయంతాం॥

22 దూరమస్మచ్ఛత్రవోయంతు భీతాః। తదింద్రాగ్నీ కృణుతాంతద్విశాఖే
తన్నో దేవా అనుమదంతు యజ్ఞం। పశ్చాత్పురస్తా దభయంనో అస్తు॥
శతృత్రయమావాహయామి.

23 అపమృత్యుమపక్షుధం। అపేతశ్శపథం జహి। అధానో అగ్న ఆవ
హరాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం॥

24 పరం మృత్యోఅనుపరేహి పంథాం యస్తేస్వ ఇతరోదేవయానాత్। చక్షు
ష్మతేశృణ్వతే తే బ్రవీమిమానః ప్రజాగ్ం రీరిషోమోత వీరాన్॥

25 ఆప్తైతు మృత్యురమృతన్న ఆగన్వైవస్వతోనో అభయం కృణోతు।
పర్ణం వనస్పతేరివా భిన్నశ్శీయతాగ్ం రయిస్స చతాన్నశ్శచీపతిః॥
మృత్యుం ప్రత్యధిదేవతయమావాహయామి॥

26 అచ్యుతాయనమః॥ అనంతాయనమః॥ గోవిందాయనమః నామత్రయ
మావాహయామి॥

27 ఇంద్రంవో = కేవలః॥ ఇంద్రమావాహయామి॥

28 అగ్నిందూతం = సుక్రతుం॥ అగ్నిమావాహయామి

29 యమాయసో = అరంకృతః॥ యమమావాహయామి

30 మోషుణః = సహ॥ నిఋతిమావాహయామి

31 తత్వాయామిబ్రః = మోషీః॥ వరుణమావాహయామి

32 తవవాయువృ = వృణీమహే॥ వాయుమావాహయామి

33 సోమోధేనుగ్ం = తస్మై॥ కుబేరమావాహయామి

34 తమీశానం = వయం॥ ఈశానమావాహయామి

35 ఊర్ధ్వా ఊషణ ఊతయేతిష్ఠా దేవో నస్సవితా। ఊర్ధ్వో వాజస్యస

సితా యదంజభిర్వాగద్భిర్వివ్హ్వయామహే । ఊర్ధ్వపాలకమావా ॥

36 స్యోనాపృథివిభవా నృక్షరానివేశని। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః॥పృథివీమా॥

37 తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ంసదాపశ్యంతి సూరయః। దివీవచక్షురా

తతం। తద్విప్రాసోవిపన్యవో జాగృవాన్ సస్సమింధతేవిష్ణోర్యత్ప

రమంపదం॥ శ్రీమహావిష్ణుమావాహయామి

నవగ్రహమండలాధిష్ఠిత దేవతాభ్యోనమః-

ఆవాహనాది షోడశోపచారపూజాంకుర్యాత్

ఇతిగ్రహమఖం

అథశిల్పి గృహాత్ దేవతానయనం.

అథనపత్నీకఃయాజమానః ఆచార్యాది బ్రాహ్మణైస్సహ మంగళ గీత వాద్య పురస్సరం శిల్పిగృహంగచ్ఛేత్ । తదాశిల్పిః పంచమృద్భిః పంచకషాయోదకైః పంచామృతైఃశుద్ధింకృత్వాస్నాపయిత్వా। ఆచార్యాయదర్శయేత్। తతోయజమానః వస్త్రకంబలాదినా శిల్పింసంతోష్య ।ఆచార్యః మూర్తేః అవయవాన్నిరీక్ష్య। దేవం శివం (అముకసంజ్ఞకం) శుద్ధియుక్తం ఇమంకురు ఇతిదేవం ప్రణిపత్య। స్వాగతం దేవదేవేశ విశ్వరూపనమోస్తుతే॥ఇతిప్రార్థ్యదేవస్య దక్షిణహస్తే ఊర్ణసహితసూత్ర కంకణంబధ్వా। రథమారోప్య। గీతవాద్యవేదఘోషైః ఆగత్య। స్నానమంటపే నిధాయ।తత్రవిధివత్ అగ్న్యుత్తారణం కృత్వా। స్వాగతం దేవదేవేశ విశ్వరూప నమోస్తుతే। ఇతిదేవంప్రార్థ్య। శుద్ధేపిత్వదధిష్ఠానే శుద్ధింకుర్మః సహస్వతాం ॥

ప్రతిమాశోధనం -

- అగ్న్యుత్తారణం - యంత్రాణామపి -

పృథివ్యాః=తిథౌ-శ్రీమ = ప్రతిష్ఠాంగత్వేన అముక దేవతాయాం అంగుష్ఠాదిశిరః పర్యంత సర్వాంగేషు తపన- తాడన ఛేదనదహన పాదస్పర్శాది ద్వారా అంగ ప్రత్యంగ సంధిసముత్పన్న వ్యాసాగ్ని-కుద్దాలాగ్ని-టంకాగ్ని-ఆతప

నిరాసార్థం అయః పిండదోష నివృత్తిద్వారా అవఘాతాది దోషపరిహారార్థం అగ్న్యుత్తారణం దేవతా సాన్నిధ్యర్థంప్రతిమా శోధనం - ప్రాణప్రతిష్ఠాపనంచ కరిష్యేదుతత్రరతః- పీఠే స్థాపిత మూర్తీనాంప్రతిమాః ఆవాహయేత్॥ పీఠోపరి వస్త్రమాస్తీర్య। తండులాని నిధాయ-తదుపరి రజతమయం శివం సువర్ణమయం ఉమానందికేశ్వర గణపతిరవివిఘ్నం నిధాయ। తద్యథా।

హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్రే భూతస్యజాతః పతిరేకఆసీత్ ॥ సదాధారపృథి వీంద్యాముతేమాం కస్మైదేవాయ హవిషా విధేమ। ఇతిజలం ప్రోక్ష్య వా- అగ్నిస్స ప్తిమితి- అగ్నిపదసహితం అగ్నిపదరహితం ఏకవారంవ ఇత్థం-కుర్యాత్ పంచగవ్యపంచామృతైః ప్రక్షాళ్య- అష్టోత్తరశతషష్టావింశతి-అష్టవారంవా జల ధారాంక్షిపన్ వదేతె తతః విధివత్ స్నాపయేత్॥ తద్యథా దేవస్య ప్రాగా దిప్రదక్షిణం చతుర్దిక్షు- అష్టౌవా- ద్వాత్రింశత్సంఖ్యాయావా కలశానినిధాయ మహీదౌ్య ॥ ఓషధయస్సం ॥ ఆకలశేషుధా॥ ఇమంమేగంగే॥ గంధద్వారాం ॥ యాజాతాఓ ॥ ఆపోహిష్ఠాను ॥ కాండాత్కాండా॥ అశ్వద్దేవోని ॥ స్యోనాపృథివి ॥ యాఃఫలినీ ॥ సహిరత్నాని॥ హిరణ్యరూప॥ దేవస్యత్వా॥ ఓంప్రవోయజ్ఞేషు దేవ యంతో అర్చన్త్యావానమోభిః పృథివీ ఇవద్యేః ।యే ష్ఠాబహ్మాణ్య సమానస్విప్రాః విష్వ గ్వియతి వానినోనశాఖాః॥ ఇతిపంచపల్లవాః । యువాసువాసాః ॥ పూర్ణా దర్విపరా ॥ తత్వాయామి॥ తత్రద్విధినా సంస్థాప్య॥ తేషుకలశేషుఓషధి-శుద్ధోదక వల్మీక- -పర్వత- వృషశృంగ- క్షేత్ర - అశ్వత్థమూల - మృత్తికాః పంచగవ్య - రజత - సర్వోషధీ - సర్షప - గోధుమ - యవ - త్రేతాగ్నిభస్మ - క్షీర - పంచామృత - శుద్ధోదక - రత్న - హిరణ్య - కుశ - ఫల - పల్లవ- పుష్ప - పంచరత్న - రుద్రాక్షాదీన్ - ఏకైక కలశే ప్రత్యేకం నిధాయ -వరుణ పూజాం కృత్వా। దేవం స్నాపయేత్। తేచ మంత్రాః ఓషధయ ఇతిఓషధిస్నానం ఇమంమే గంగేతి శుద్ధోదక స్నానం॥ ఉద్ధృతాసీతి వల్మీక మృత్తికాస్నానం॥

మృత్తికే హనమేతి పర్వత మృత్తికా స్నానం ॥ హిరణ్య శృంగమితి శృంగ మృత్తికాస్నానం॥ భూమిర్ధేను ర్ధరణీతి క్షేత్ర మృత్తికాస్నానం॥ అశ్వత్థేవో నిషదన మితి అశ్వత్థమృత్తికాస్నానం॥ గాయత్ర్యా పంచగవ్య స్నానం॥ హిరణ్య గర్భస్సమఇతి దివ్యోదక స్నానం ॥ ఓషధయస్సం ఇతి సర్వౌష ధి స్నానం ॥ పవమాన స్సువర్జన ఇతి సర్షప మిశ్రోదక స్నానం॥ మానస్తోక ఇతి త్రేతాగ్ని భస్మస్నానం ॥ పురుషసూక్తేన శుద్ధోదక స్నానం ॥ సహిరత్నానీతి రత్నోదక స్నానం॥ హిరణ్య రూపఇతి హిరణ్యోదక స్నానం॥ దేవస్యత్వేతి కుశోదక స్నానం ॥ వ్రీహయశ్చమే యవాశ్చమే ఇతి వ్రీహిమిశ్రితోదక స్నానం॥ యాః ఫలినీరితి ఫలోదక స్నానం॥ అశ్వత్థేవో నిషదనమితి పల్లవోదక స్నానం ॥ యోపాం పుష్పమితి పుష్పోదక స్నానం॥

విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రవోచంయః పార్థివాని విమమేరజాగ్ంసి యో అస్క-భాయదుత్తరగ్ం సధస్థంవిచక్రమాణ స్త్రేధోరుగాయః । ఇతి పంచరత్నోదక స్నానం॥ నమస్తే రుద్రమన్యవ ఇతి రుద్రాక్షోదక స్నానం॥ శేషకలశోదకేన రుద్ర సూక్తేన స్నాపయిత్వా॥ వస్త్రేణ సంశోధ్య గంధ పుష్పాక్షతైస్సంపూజ్య। ప్రాణ ప్రతిష్ఠాందేవతా సాన్నిధ్యార్థంకుర్యాత్ శివప్రాణ ఇహప్రాణ ఇతి సర్వేషాం। కృత్వా ఆవాహయేత్॥ (3వ అనుబంధంలో ప్రాణప్రతిష్ఠ)

కద్రుద్రాయప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే । వోచేమ శంతమగ్ం హృదే। రుద్రాయనమః రుద్రమావాహయామి॥

గౌరీమిమాయ=వ్యోమన్ । గౌర్యైనమః గౌరీమావాహయామి ॥ తత్పురుషాయ విద్మహే చక్రతుండాయ ధీమహి । తన్నో నందిః ప్రచోదయాత్. నందికేశ్వర మావాహయామి. గణానాంత్వా=సాదనం॥ గణపతి మావాహయామి॥ జాస్కంరాయ

విద్మహే మహద్యుతికరాయ ధీమహి, తన్నో ఆదిత్యః ప్రచోదయాత్ ॥

సూర్యాయనమః = సూర్యమావాహయామి॥ ఘృణిస్సూర్య ఆదిత్యోం ॥

నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి। తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్॥

ఇదం విష్ణుర్వి=సురే॥ విష్ణు మావాహయామి॥ ఇత్యావాహ్య - సంపూజ్య దేవం వస్త్రేణ ఆచ్ఛాదయేత్. చతుర్దిక్షు కలశాని విధివత్ సంస్థాపయేత్। నేత్రోన్మీలనం కుర్యాత్॥ తతః వాస్తు - నవగ్రహ రుద్రమంత్ర-సర్వతో భద్ర మంత్ర- యోగినీ-మాతృకా-హనుమన్మంత్ర- వేదపారాయణ- ఉపనిషత్పా రాయణార్థం బ్రాహ్మణాన్వృణుయాత్॥ ఇతి అగ్న్యుత్తారణం ప్రతిమాశోధనం॥ ఆగ్నేయకోణేగాణాపత్యం

పృథివ్యాః=త్వేన గాణాపత్యపీఠే గణపతి ఆవాహన పూజాం కరిష్యే।వేద్యో పరి నూతన వస్త్రమాస్తీర్య। పంచప్రస్థ పరిమిత తండులానినిక్షిప్య। తదుపరి రజతమయం గణపతిం గణానాంత్వేతి స్థాప్య-అగ్న్యుత్తారణాదికం కృత్వా పూజయేత్॥ 4వ అనుబంధంలో మంత్రాలు

యోగినీ-వాయువ్యే-(ఆగ్నేయ్యాంవా)

పృథివ్యాః=శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా కర్మణి వాయవ్యకోణే యోగినీ స్థాపనం కరిష్యే॥ పీఠోపరి వస్త్రమాస్తీర్య। వస్త్రోపరిపంచ ప్రస్థ పరిమిత తండులాని నిక్షిప్య తండులానాముపరి సర్పాకారాః తిస్రో రేఖాః లిఖిత్వా।
అథవా పూర్వాపరాయతా రేఖాః కర్తవ్యా పంచ సంఖ్యయా॥ నవరేఖాశ్చ సంయోజ్యా దక్షిణోత్తరత స్తతః॥ తిర్యగ్రేఖా స్తతోదద్యాచ్చతుష్షష్టిర్భవేద్యదా.

దివ్యయోగిన్యైనమః దివ్యయోగినీ మావాహయామి
మహాయోగిన్యైనమః =మి ॥ సిద్ధయోగి న్యైనమః సి = మి॥
మాహేశ్వర్యైనమః = మి॥ ప్రేతాక్షి ణ్యైనమః=మి॥
ఢాకినిస్థాయైనమః = మి॥ కాళికాయైనమః = మి॥
కాళరాత్రిణ్యేనమః = మి॥ నిశాకర్యైనమః = మి॥
అహంకారిణ్యైనమః = మి॥ సిద్ధవేతాళిన్యైనమః = మి

క్లీంకారిణ్యైనమః = మి॥ = వేద్యైనమః = మి॥
ఊర్ధ్వకేశిన్యైనమః = మి॥ రూపాక్షిణ్యైనమః = మి॥
శుక్లాంగిస్థాయైనమః = మి॥ వీరభోగిన్యైనమః = మి॥
ఘేత్కారిణ్యైనమః = మి॥ ధూమ్రాక్షిణ్యైనమః = మి॥
కమల ప్రియాయైనమః = మి॥ వీరభద్రాయైనమః = మి॥
రాక్షస్యైనమః = మి॥ రక్తాక్షిణ్యైనమః = మి॥
విరూపాక్షిణ్యైనమః = మి॥ భయంకర్యైనమః = మి॥
విరోధిన్యైనమః = మి॥ కౌమారిణ్యైనమః = మి॥
చండికాయైనమః = మి॥ ముండధారిణ్యైనమః = మి॥
భైరవ్యైనమః = మి॥ వజ్రిణ్యైనమః = మి॥
క్రోధాయైనమః = మి। దుర్ముఖాయైనమః = మి॥
ప్రేతవాహిన్యైనమః = మి॥ కంటక్యైనమః = మి॥
లంబోదర్యైనమః = మి॥ మాలిన్యైనమః = మి॥
యోగిన్యైనమః = మి॥ కాలాగ్నిన్యైనమః = మి॥
మోహిన్యైనమః = ॥ వక్రాస్యాయైనమః = మి॥ కంకాళిన్యైనమః = మి॥
భువనేశ్వర్యైనమః = మి॥ కుండలింగిన్యైనమః = మి॥
యమ దూత్యైనమః = మి॥ కరాళిన్యైనమః = మి॥
యక్షిణ్యైనమః = మి॥ భక్షిణ్యైనమః = మి॥ కౌమారస్థాయైనమః = మి
యంత్రవాహిన్యైనమః = మి॥ విశాలిణ్యైనమః = మి॥
కార్మక్యైనమః = మిః వ్యాఘ్రిణ్యైనమః = మి॥
రక్షిణ్యైనమః = మి॥ ప్రేత భక్షిణ్యైనమః = మి॥
ధూర్జటిన్యైనమః = మి॥ వికటాయైనమః = మి॥
మహావీరాయైనమః = మి॥ కపాలిన్యైనమః = మి॥
కమల ప్రియాయైనమః మి॥ మంత్ర వాహిన్యైనమః శుష్కాంగిన్యైనమః॥
విషలాంగుల్యైనమః = మి॥ కృష్ణాయైనమః॥ = మి॥
నమో దేవ్యైనమః దేవీ మావాహయామి-

అష్టదిక్షు। అసితాంగ భైరవాయనమః రురు భైరవాయ॥ చండభైరవాయ క్రోధ భైరవాయ॥ ఉన్మత్త భైరవాయ॥ కపాల భైరవాయ ॥ భీషణ భైరవాయ సంహార భైరవాయ॥ మార్తాండ భైరవాయ ॥ పునః అష్టదిక్షు॥ ఇంద్రాయ నమః

యమాయ॥ నిఋరుతయే॥ వరుణాయ॥ వాయవే॥ కుబేరాయ॥ ఈశానాయ॥ అగ్నయే ॥ విధివత్ కలశాని సంస్థాప్య। స్థాపిత దేవతా పూజాం కుర్యాత్ నామ మంత్రేణహోమం కుర్యాత్ ॥ హోమ శేషం సమాప్య బలిందద్యాత్ ఇతి యోగినీ

మంటప సంస్కారః

పృథివ్యాః-తిథౌ శ్రీమదఖి=త్యేన పూర్వాది ద్వార స్తంబ దిక్పాలక పూజాధ్వజపతాకా స్థాపన పూర్వకం మంటప సంస్కారం కరిష్యే। అథఆచార్యః ఆపక్రామంతు భూతాని పిశాచాస్సర్వతో దిశం। సర్వేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే॥ తత్రశ్వేత సర్షపాన్ వికీర్య । దేవాః ఆయాంతు, యాతుధానాః అప యాంతు। విష్ణో దేవయజనం రక్షస్వ। ఇతి రక్షాం కృత్వా।

వేదికాయా అగ్నేయకోణే వసుధాయైనమః।వసుధామావాహయామి।సంపూజ్య తతః ప్రాదక్షిణ్యేన। భద్రాయైనమః॥ ఇతి ద్వితీయం॥ అదిత్యైనమః ఇతి తృతీయం॥ నందాయైనమః ఇతి చతుర్థం। ఇతి సంపూజ్య॥ మంటప ఆగ్నేయ కోణాది। భూత్యైనమః = భూతి మావాహయామి॥ సరస్వత్యైనమః=మి॥ పూర్వ సంధ్యాయైనమః =మి॥ పశ్చిమ సంధ్యాయైనమః =మి॥ బృహస్పతయేనమః= ఆదిత్యైనమః = మి॥ వినతాయైనమః =మి॥ పౌర్ణమాస్యైనమః =మి॥ సినీ వాల్యైనమః=మి॥ ఇతిషోడశస్థూణాః స్పృష్ట్వా పూజయేత్ నాగమాత్రేనమః ఇదం బలిం దదామి ఇతి దద్యాత్ ॥ సర్వేభ్యోనమః ఇతి శాఖోద్బంధనాని పూజయేత్॥

తతః పశ్చిమ ద్వారేణనిర్గత్య ప్రాగ్ద్వారస్య బహిః ప్రవిశ్య పూర్వ దిగాది ద్వారతోరణ పూజా మారభేత్॥

ప్రాచ్యాం

అగ్నిమీళే మధుశ్ఛందసాగ్నిర్గాయత్రీప్రాగ్ద్వారతోరణ బంధనేవినియోగః॥

అగ్నిమీళే పురోహితం యజ్ఞస్యదేవమృత్విజం హోతారంరత్న ధాతమం ॥

అత్రసుదృఢతోరణాయనమః అశ్వత్థతోరణైనం యజ్ఞం రక్షస్వ। సర్వవిఘ్నాన్నివారయేతిపూజయేత్

అథ త్రిశూల శృంగేషు- ఇంద్రం ధాతారం భగం ఇత్యాదిత్యన్యాసః। ద్వారదక్షిణోత్తర పార్శ్వయోః। మాయాశక్త్యైనమః।

చిచ్ఛక్త్యైనమః। గంగాయైనమః। యమునాయైనమః। ధాత్రేనమః । విధాత్రే నమః। శంఖనిధయేనమః । పద్మనిధయేనమః । ద్వారేద్వారశ్రియైనమః దేహళ్యాం వాస్తు పురుషాయనమః॥ ద్వారశాఖయోః ధృవ మధ్వరంచేతి పసుద్వయమర్చయేత్॥పార్శ్వయోః నందినేనమః,మహాకాలాయనమః।శాఖామూలయోః ధాన్యరాశ్యుపరిరత్నగర్భౌప్రశాంత శిశిరనామానౌ కలశౌ ప్రతిష్ఠాప్య। పూజయేత్। తతోద్వారస్థ కలశే ఇంద్ర మావాహ్య సంపూజ్య । ఇంద్రంవో ఇతిపీత పతాకాంధ్వజంచాలభ్య। త్రాతార మింద్రమితితాం తోరణోపరినిదధ్యాత్॥

త్రాతారమింద్ర మవితార మింద్రగ్ం హవే హవే సుహవగ్ం శూరమింద్రం ।

హువేనుశక్రం పురుహూత మింద్రగ్గ్ స్వస్తి నోమఘవా దాత్వింద్రః । ఇంద్రాయ

ఘృతోదనబలిదానం , అగ్నిమీళే ఇతి ఋగ్వేదం పూజయేత్॥ ఋగ్వేదః పద్మపత్రాక్షో గాయత్రీ సోమదైవతః। అత్రిగోత్రస్తు విప్రేంద్ర ఋత్విక్త్వం మేమభేభవ । ఇతిధ్యానం। తత్ర శ్రీసూక్తం, రుద్ర సూక్తం, పవమాన సూక్తం । పురుషసూక్తం వామదేవ్యం ఇతి ద్వారపాలజపః॥

అథ ఆగ్నేయకోణే

అగ్నయేనమ ఇతి అగ్ని మావాహ్య పూజయేత్ । అగ్న ఆయాహీతి రక్తధ్వజ

పతాకాలంభః॥ అగ్న ఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే । నిహోతా

సత్సి బర్హిషి॥

త్వన్నో అగ్నఇతి పతాకోచ్ఛ్రయః। త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య

హేళోవయాసి సీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమ శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసిప్రము

ముగ్ధ్యస్మత్॥

అగ్నిందూతమితి ఘృతోదనబలిః। అగ్నిం దూతం వృణీమహే హోతారం

విశ్వ వేదసం । అస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుం నమస్కుర్యాత్

దక్షిణే

సుభద్రణాతోరణాయనమః। ఔదుంబరతోరణైనం యజ్ఞం రక్షస్వ । సర్వ విఘ్నాన్నివారయ ఇతి పూజయేత్ । శృంగేషు । మిత్రాయనమః పూష్ణేనమః। వరుణాయనమః। ఇత్యాదిత్యన్యాసః। ద్వారశాఖయోః సోమాయనమః । ఆదోభ్యో నమః। ఇతివసుద్వయ మర్చయేత్ । ద్వారదక్షిణోత్తర పార్శ్వయోః। ద్వార శ్రియైనమః । జయాయనమః । విజయాయనమః। చిచ్ఛక్త్యైనమః ।మాయాశక్త్యై నమః । గంగాయైనమః యమునాయైనమః । ధాత్రేనమః । విధాత్రేనమః। శంఖ నిధయేనమః। పద్మ నిధయేనమః।ద్వారేద్వారశ్రియైనమః। దేహళ్యాం వాస్తుపురుషా యనమః । పార్శ్వయోః గణేశ్వరాయనమః , వృషభేశ్వరాయనమః శాఖా మూలయోః పర్జన్యాశోక నామానౌ కలశౌ ప్రతిష్ఠాప్య పూజయేత్ । తతో దక్షిణ ద్వారదేశే కలశే యమమావాహ్య । యమాయసోమమితి శ్యామధ్వజ పతాకా లంబః। యమాయ సోమమితితోరణోపరి ధ్వజ పతాకా నిధానం। సుభద్రతోరణా యనమః ఇతిమాష భక్త బలిదానం । ఇషేత్వేతి యజుర్వేదం పూజయేత్। కాతరాక్షో యజుర్వేదః త్రైష్టుభో విష్ణుదైవతః। కాశ్యపేయస్తు విప్రేంద్ర ఋత్విక్త్వం మేమఖేభవ। ఇతియజుర్వేదధ్యానం । అప్యాయస్వసమేతుతే = ధేనమో అస్తుసర్పేభ్యో = నమః। ఆకృష్ణేన రజ =త్వాన్ । నమశ్శంభవేచ రాయచ। ఇతి పఠిత్వా, ఆనోభద్రానుపాశశ్చ ఆశుశ్శిశానక స్తథా। యద్దేవాత్రీణిచపఠేత్ । యమ వైవస్వత నామానౌ కలశౌ ప్రతిష్ఠాప్యపూజయేత్.

నిఋఋతౌ

ప్రాణానాయమ్య - నిఋఋతి పూజాం కరిష్యే । ఆసున్వంతం ప్రజా పతిర్నిరృతిత్రిష్టుప్ । నిరృతి ప్రీతయేధ్వజ పతాకాస్థాపనే వినియోగః। మోషుణః పరా ఇతి రక్తవర్ణ ధ్వజ పతాకాలంబః॥ మోషుణః పరాపరానిఋృతిర్దృహణావధీత్ । పతీష్టదృష్ణయాసహ । ఆసున్వంతమ ఇతి ధ్వజ పతాకోచ్ఛ్రియణం ॥ ఆసున్వంతమ యజమాన మిచ్ఛస్తే నస్వే త్యాంతస్కరస్వాన్వేషి ఆన్యమస్మ దిచ్ఛసాత ఇజ్యానమోదెవి నిఋఋతే తుభ్యమస్తు । ఇత్యావాహ్య కలశే మోషుణః పరాఇతి సంపూజ్య॥ నిరృతిస్తు సువర్ణాభః నిరృతీరక్షసాంపతిః ఖడ్గహస్తోమహాభీమః తస్మై నిత్యం నమోనమః । ఇతిధ్యాత్వా కృష్ణవ్రీహ్యన్న ఘృత సహిత బలిందద్యాత్॥

అథ పశ్చిమాయాం.

ప్రాణానాయమ్య - పశ్చిమద్వారతోరణ-వరుణ పూజాం కరిష్యే. సుభీమ తోరణాయనమః ప్లక్షతోరణేనం యజ్ఞం రక్షస్వ । సర్వ విఘ్నాన్ని వారయేతి పూజయేత్ ॥ అగ్న ఆయాహివీతయే గృణానో హవ్యదాతయే । నిహోతా సత్సిబర్హిషి ॥ ఇతి తోరణం బధ్వా। సామవేదమావాహ్య । సంపూజ్య । సామ వేదస్తు పింగాక్షః జాగతశ్శుక్ర దైవతః । భరద్వాజస్తు విప్రేంద్ర ఋత్విక్త్రంమే మఖేభవ । ఇతిఋత్విజంవృత్వా ! అథత్రిశూలేషు - ఆర్యమ్ణేనమః , అంశవే నమః । వివస్వతేనమః । ఇత్యాదిత్యన్యాసః । ద్వారస్యదక్షిణోత్తర పార్శ్వయోః। మాయా శక్త్యైనమః। చిచ్ఛక్త్యైనమః। సంధ్యాయైనమః । యమునాయైనమః ।శంఖ నిధయేనమః। పద్మనిధయేనమః । ధాత్రేనమః । విధాత్రేనమః ।ద్వారేద్వారశ్రియై నమః , దేహళ్యాం వాస్తు పురుషాయనమః । పార్శ్వయోః భృంగిరాజాయనమః, స్కందాయనమః , ద్వారశాఖయోః। అనిలాయనమః । అనలాయనమః ఇతి వసుద్వయం శాఖామూలయోఃధాన్య పుంజోపరి సంజీవా - అమృత కలశౌ ప్రతిష్ఠాప్య పూజయేత్ ॥ తత్వాయామీతి వరుణమావాహ్య సంపూజ్య ॥ శ్వేత ధ్వజ పతాకాలంబః। ఉదుత్తమం వరుణేతి తోరణోపరి నిధానం ,

ఉదుత్తమం వరుణ పాశమస్మద వాధమం । విమధ్యమగ్గ్ శ్రద్ధాయ । అథావ యమాదిత్యవ్రతే తవానాగసో అదితయేస్యామ ! నవనీతౌదన బలిదానం । ఇంద్రాయ సామగాయత । తత్రజపః ॥ అహమస్మి ప్రథమజాఋతస్య పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్యనాభిః । యోమాదదాతిసఇదేవమావాః । అహమన్న మన్న మదంతమద్మి ॥ సేతునాతియంత్యన్యం ॥స్వాదిష్టయా ॥ గాయంతిత్వా గాయ త్రిణః । ఇతి ప్రార్థయేత్॥

అథవాయవ్యే

వాయవేనమ ఇతివాయుమావాహ్య పూజయేత్ । వాయోశత మితిధ్వజ ధ్వజ పతాకాలంబః వాయోశతం హరీణాం యువస్వ పోష్యాణాం ।ఉతవాతే సహస్రిణో రథ ఆయాతు వాజసా। తవ వాయురితి ధూమ్రపతాకోచ్ఛ్రయణం । కలశే తవ వాయురితి ఆవాహ్య వాయుం సంపూజ్య వాయవే యవౌదన బలిదానం

అథ ఉత్తరే

పృథివ్యాః - తిథౌ ఉత్తరద్వార పూజాంకరిష్యే । సుప్రభాతోరణాయ నమః। న్యగ్రోధతోరణేనం యజ్ఞం రక్షస్వ । సర్వవిఘ్నాన్ నివారయేతి పూజ యేత్ । శన్నోదేవీ సింధుద్వీపఆపో గాయత్రీ శన్నో దేవీరితి తోరణం బధ్వా । ద్వారస్య దక్షిణోత్తర పార్శ్వయోః మాయాశక్త్యైనమః। చిచ్ఛక్త్యైనమః గంగాయై నమః యమునాయైనమః! ధాత్రేనమః।విధాత్రేనమః।శంఖనిధయేనమః। పద్మనిధయే నమః। ద్వారేద్వారశ్రియైనమః। దేహళ్యాం వాస్తుపురుషాయనమః।పార్శ్వయోఃచండీ శ్వరాయనమః। కుమారస్వామినేనమః। త్రిశూలశృంగేషు। త్వష్ట్రేనమః। సవిత్రే నమః ।విష్ణవేనమః। ఇత్యాదిత్యన్యాసః। ద్వారశాఖయోః। ప్రత్యూషాయనమః। ప్రభా

సాయ నమః। ఇతి వసుద్వయ మర్చయేత్ । శాఖామూలయోః। ధాన్యరాశ్యుపరి ధనద శ్రీప్రద నామానౌ కలశౌ ప్రతిష్ఠాప్య పూజయేత్ । తత్ర సోమమావాహ్య । సంపూజ్య-

సోమోధేనుమితి సువర్ణ వర్ణ ధ్వజ పతాకాలంబః। సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు।సాదన్యంవితత్స్యగ్ం సభేయం పితు శ్రవణంయో దదాశతస్మై ॥ వయగ్ం సోమేతి తోరణోపరి నిధానం।వయగ్ం సోమవ్రతేతవ । మనస్తనూషి బిభ్రతః। ప్రజావంతో అశీమహి। ఇంద్రాణీ దేవీసుభగా సుపత్నీ । ఆప్యాయస్వేతి హైయ్యంగవ బలిదానం । శన్నో దేవీరితి అధర్వ వేదం సంపూజ్య । సువర్ణనయనో ఽధర్వోనుష్టుప్ఛందః పురందరః । వేదో వైతాన గోత్రస్తు ఋత్విక్త్వం మేముఖేభవ । ఇతి ధ్యానం । అధర్వాంగిరసంచైవ అధర్వశిరసం తధా । శాంత్యధ్యాయంచ పఠేత్॥

అథ ఈశాన్యే

ఈశానాయనమః ఇత్యావాహ్య పూజయేత్ । నమశ్శంభవేతి రక్తధ్వజ పతాకాలంబః। తమీశానమితి ఉచ్ఛ్రియః। కద్రుద్రాయేతి గావీధుక బలిదానం । ఈశాన పురుషః శ్రేష్ఠస్సర్వవిద్యాధిపో బలః । శూలహస్తో విరూపాక్షస్తస్మై నిత్యం నమోనమః తత్ర కలశం సంస్థాప్య పూజయేత్ ॥

ఈశాన పూర్వయోర్మధ్యే ఆకాశాధి దేవతం అనంతాయనమః ఇతి కలశే ఆవాహ్య పూజయేత్ । నమో అస్తు సర్పేభ్యఇతి మేఘవర్ణ ధ్వజపతాకాలంబః।నమో అస్తుసర్పేభ్యోయేకేచ పృథివీమను । యే అంతరిక్షేయే దివితేభ్యస్సర్పేభ్యోనమః ।

తద్విష్ణోరితి ఉఛ్ఛ్రయః । విష్ణోర్నుకమితి బలిదానం ॥ విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రవోచంయః పార్థివానివిమమేరజాగ్ంసియో అస్కభాయదుత్తరగ్ం సధస్థం విచక్రమాణ స్త్రేధోరుగాయః । ఇతి బలిందద్యాత్ ॥

పశ్చిమ నిఋఋతిమధ్యే బ్రహ్మణేనమః (పృథివ్యైనమః)ఇత్యావాహ్య పూజయేత్

యద్దేవాదేవ ఇతి రక్తధ్వజపతాకాలంబః । యద్దేవా దేవ హేడసందేవాసశ్చ కృపావయం। ఆదిత్యాస్తస్మాన్మా ముంచత ర్తస్య ర్తేనమాముత। ఇత్యాలంబ్య బ్రహ్మజజ్ఞాన మిత్యుఛ్ఛ్రయః । నమోభువనస్యపత ఇదగ్ం హవిః। ఇతి పాయస బలిదానం ।

ప్రాచ్యాంగణానాంత్వేతి గణేశం సంపూజ్య ।

(నమో రుద్రేభ్యో యేంతరిక్షే యెదివి యేషామన్నం వాతోవర్ష మిషవస్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశ దక్షిణా॥ ఇతి మంటపాత్ బహిః దిక్షు విదిక్షు రుద్రాన్ సంస్థాప్య। తేభ్యో బలిందద్యాత్ ॥ యే కేచిత్విహలోకేషు ఆగతా బలికాంక్షిణః। తేభ్యోబలిం ప్రయచ్ఛామినమస్కృత్య పునః పునః । ఇతి ఈశాన్యాంసర్వేభ్యో భూతేభ్యోనమ ఇతి బలిందద్యాత్ ఆచామేత్ ॥)

అనేనసార్వ భౌతిక బలిదానేన సర్వభూతాధిపతిఃరుద్రఃప్రియతాం ఇత్యక్షతోదకం విసృజ్య, హస్తౌపాదౌచప్రక్షాళ్య ఆచామేత్॥ మధ్యస్తంబ చతుష్టయే॥ ఈశానస్తంభేపద్మవర్ణ పతాకాం బధ్వా బ్రహ్మజజ్ఞానమితి బహ్మాణమావాహ్యపూజయేత్॥ అగ్నేయస్తంభే మేఘవర్ణ పతాకాం తద్విష్ణోరితి విష్ణుమావాహ్యపూజయేత్॥ నైరృతిస్తంభేశ్వేత వర్ణపతాకాం కద్రుద్రాయేతి రుద్రమావాహ్యపూజయేత్॥ వాయవ్యస్తంభే సిందూర వర్ణ పతాకాం । ఇంద్రంవో ఇతిశం శంబు మావాహ్య పూజయేత్ ॥

ఇతి మంటప సంస్కారః

కుండసంస్కారః

మంటపస్య ఈశాన్యాం దిశి హస్తమాత్రం త్రిమేఖల కుండం ఖాత్వా। తతః కుండాంతికమేత్య ॥

పృథివ్యాః= తిథౌ ప్రతిష్ఠాంగత్వేన హవనం కర్తుం కుండోపలేపనాది సంస్కారం అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంచ కరిష్యే। కుండంగోమయేనోపలిప్య । శన్నో దేవీరితి ప్రోక్ష్య । ఉల్లిఖ్య, ఉపరిమేఖలాయాం శ్వేతవర్ణాలంకృతాయాం । ఇదం విష్ణురితివిష్ణుమావాహ్య ॥ ఇదం విష్ణు = సురే। విష్ణుంసాంగం = ఉపరి మేఖలాయాంవిష్ణుమావాహయామి॥

మధ్య మేఖలాయాం రక్తవర్ణాలంకృతాయాంబ్రహ్మజజ్ఞానమితి బ్రహ్మాణమావాహ్య। బ్రహ్మ జజ్ఞానం = వివః - బ్రహ్మాణం సాం = బ్రహ్మాణమావాహయామి॥

అధో మేఖలాయాం నీలవర్ణాలంకృతాయాం కద్రుద్రాయేతి రుద్రమావాహయామి॥

యోన్యాం రక్త వర్ణాలంకృతాయాం గౌరీమిమాయేతి గౌరీమావాహ్య

నాభ్యా ఆసీదితి నాభ్యాం ఆకాశమావాహ్య । నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షం । శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత । పద్భ్యాంభూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్। తథాలోకాగ్ం అకల్పయ ఇతి ఆకాశ మావాహ్య

కంఠే నీలగ్రీవా ఇతి నీలకంఠ మావాహ్య నీలగ్రీవా శ్శితికంఠాశ్శర్వా అధః క్షమాచరాః। నీలగ్రీవాశ్శితికంఠాదివగ్ంరుద్రా ఉపశ్రితాః

ఇతి కంఠే రుద్రమావాహ్య । కుండం త్రిసూత్రేణావేష్ట్య హరిద్రాఖండ యుక్తేన ఆవాహిత దేవతా పూజాం కృత్వా యత్రాగ్నీత్యాది అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్॥ అగ్ని ముఖాంతం కృత్వా - స్విష్టకృదర్ధం నిధాయ హవనం కుర్యాత్॥

జలాధివాసః

పృథివ్యాః = శ్రీమ ప్రతిష్ఠాం గత్వేన జలాధి వాసంకరిష్యే = ప్రథమతః గోమూత్రేణ ప్రతిమాం ప్రక్షాళ్య, తైలలేపనం కృత్వా । మాషపిష్టేనోద్వర్తనం కృత్వా । మూర్తిముష్ణోదకేన స్నాపయత్వా । తతః అన్యత్రఅద్భిరభ్యుక్ష్య। రంగ వల్లీం కృత్వా । ఏకం విస్తృత కలశం సంస్థాప్య । తీర్థోదనకేనాపూర్య । గంధ పుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య । కర్పూరాగరుచందనాది సుగంధైరాలోడ్య దూర్వాగ్రతులసీదళ కుశాన్నిక్షిప్య । దేవం పురుషనూక్తేన పాత్రస్థోదకేనాభిషిచ్య । పీఠే ప్రతిష్ఠాప్య । ప్రణవేనాభిమంత్ర్య । ప్రాణదాఅపానదావ్యానదాశ్చక్షుర్దావర్చోదా వరివోదాః । అన్యంతే అస్మత్తపంతు హేతయః పావకో అస్మభ్యగ్ం శివోభవ। రుద్రసూక్తేన । మూల మంత్రేణవా అర్ఘ్య పాద్యాదినైవేద్యాంతం కృత్వా ॥ నమస్తేస్తుసురాధీశ ప్రతిమాయాం స్థిరోభవ। ప్రకాశయ ప్రతిష్ఠాంత్వం ధాత్రేతుభ్యం నమోనమః॥ హరమత్సర్వదోషాఘాన్ ప్రసన్నో మే వరోభవ॥ ఇతి సంప్రార్థ్య । రుద్రగాయత్ర్యా శివమష్టోత్తర శతం అష్టావింశతి వారంవా అభిమంత్ర్య । తతఃదేవస్య దక్షిణహస్తే కంకణంబధ్నీయాత్, ఏవం సర్వేషాం కంకణ బంధనం కృత్వా విశ్వేత్రాతేతి దేవస్య బృహత్సామేతి దేవ్యాః । దేవాన్ప్రాగ్ ఉదగ్వా శిరసాన్శాయయేత్ । తతః సృష్టిసహ్మార క్రమేణధ్యాయేత్ ॥ తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః। ఆకాశాద్వాయుః ! వాయో రగ్నిః ॥ అగ్నేరాపః అద్భ్యః పృథివీ।పృథివ్యా ఓషధయః ఓషధీభ్యోఽన్నం।అన్నాత్పురుషః సవాఏష పురుషోఽన్నరసమయః। ఇతి సృష్టిక్రమః॥

పృథివ్యా వస్తేజో వాయురాకాశా దితి సహ్మార క్రమః। ఇతిధ్యాత్వా॥ పలాశౌదుంబర అశ్వత్థ ప్లక్షదశైస్సహ అహత వస్త్రేణాచ్ఛాద్య మూర్ధాది పాదపర్యంతం సంవేష్ట్య స్వస్తిన ఇంద్ర ఇతి జలం, క్షీర సముద్రంధ్యాత్వా = స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః। స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు ।

దేవం ప్రాగుదగ్వా శిరసం జలే శాయయిత్వా ॥ శివాసశ్శంత మాభవసుమృడీకా సరస్వతీ మాతేవ్యోమసందృశి॥ ప్రతిష్ఠాసి ప్రతిష్ఠావంతో భూయాస్మమా ప్రతిష్ఠా ॥ యాశ్చిత్మహ్యా ప్రతిష్ఠ స్సభూయాద్యోస్మాన్ద్వేష్టియంచవయం ద్విష్మః శివాస శ్శంతమాభవ సుమృడీకా సరస్వతీ మాతేవ్యోమ సందృశి ।ఇతి జపేత్ ।

ఇమమ్మే వరుణ ॥ తత్వాయామి ॥ త్వన్నో అగ్నే ॥ ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం॥ పవమానస్సువర్జనః॥ ఇతి మంత్రైర్జలే అధివాసయేత్ ఆధివాసాంగషోడశోప చారై రభ్యర్చ్య॥

అష్టదిక్షు కలశాన్ సంస్థాప్య ఇంద్రాదీనావాహ్య । సంపూజ్య తస్మిన్ దినే యజమానః జితేంద్రియస్సన్ ఉపవాసం కుర్యాత్ । రక్షణార్థం ద్వార పాలాన్ నిక్షిపేత్॥ రాత్రౌ స్వగృహ్యోక్త ప్రకారేణ అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య త్రిమేఖలకుండే చరు ఆజ్యేన తత్తన్మూల మంత్రేణ జలాధివాసాంగ అష్టోత్తర శతహోమం మూలమంత్రేణ కృత్వా । హోమశేషం సమాపయేత్।తతః పరేద్యుః ప్రాతరాహ్నికపూర్వకం ఋత్విజో యజమానః జల సమీపంగత్వా దండవత్ ప్రణమేత్। ఉత్తిష్ఠ బ్రహ్మణ స్పతే దేవయంతస్త్వే

మహే। ఉపప్రయంతు మరుత స్సుదానవః। ఇంద్ర ప్రాశూర్భవాసచా॥ ఇతి దేవముత్థాప్య । లోకపాలాన్ కలశానిచోద్వాసయేత్ । కంకణాని విసృజేత్ దేవం మహా కుంభోద కేన కలశోద కేన స్నాపయిత్వా । రుద్రసూక్తేన మూలమంత్రేణ శుద్ధోద కేన స్నాపయిత్వా । షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య। దేవం శిబికాయామారోప్య మంగళ వాద్యైస్సహాశనైః దేవాలయంత్రిః ప్రదక్షిణం కృత్వా। మంటపం ప్రవిశేత్ ఇతి జలాధివాసః

ధాన్యాధివాసః

పృథివ్యాః=శుభతిథౌ శ్రీమ=ప్రతిష్ఠాంగత్వేన ధాన్యాధివాసం కరిష్యే। మంటపే దక్షిణతః పుణ్యాహంవాచయిత్వా। వేదింగోమయేనోపలిప్య । వేద్యాం స్వస్తిక శంఖచక్ర పద్మాంకాన్ విరచ్య రంగవల్యా అలంకారం కుర్యాత్॥ తత్రవేదిం గంధాదినా సంపూజ్య । తదుపరి ధాన్యరాశిం నిధాయ । తదుపరి తండులాన్యాస్తీర్య । తదుపరి తదర్ధంతిలాన్వికీర్య । తదుపరి ముద్గానాపూర్య । తదుపరి పద్మంవిలిఖ్య । తదుపరి శ్వేత కంబలమాస్తీర్య।తదుపరి శయనయోగ్యా వస్త్రాణి పరిధాయ । తతోవ్యాఘ్రచర్మాస్తీర్య । తదుపరి శిరోపధానం నిధాయ శయ్యాంగంధ పుష్పాక్షతైస్సంపూజ్య । శయనస్య ప్రాగాది అష్టకలశాని సంస్థాప్య। కూర్చరత్న సహితాని కృత్వా। పూర్వకలశే ఆదివరాహమావాహయామి॥ దక్షిణకలశే నారసింహ్మమావాహయామి॥ పశ్చిమకలశే లక్ష్మీధర మావాహయామి ఉత్తరకలశే హయగ్రీవ మావాహయామి॥ ఆగ్నేయ కలశే జామదగ్ని మావాహయామి॥ నైఋతి కలశే కాకుస్థమావాహయామి ॥ వాయవ్య కలశే వామన మావాహయామి॥ ఈశాన కలశే వామదేవమావాహయామి॥ ఏతాన్ పూజయేత్ కుండే మూర్తి మంత్రేణ అష్టోత్తర శత మాజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ ॥ మూల మంత్రేణ దేవం ప్రాగుదగ్రా శిరసంశాయయేత్ ॥ యాజాతాఓషధయ ఇతిశాయయిత్వా। రుద్రసూక్త శాంతి సూక్తాని పఠేత్ ॥ కృణుష్వపాజః ప్రసితిన్నపృథ్వీం యాహిరాజే వ్యామవాగ్ం ఇభేన। తృష్వీమను ప్రసితిందూణానో స్తాసి విధ్య

రక్షసస్త పిష్ట్యై॥

త్రాతారమింద్రమవితారమింద్రగ్ం హవేహవేసుహవగ్ం శూర మింద్రం ।

హువేనుశక్రం పురుహూత మింద్రగ్గ్ స్వస్తినోమఘవా దాత్వింద్రః ॥

యత ఇంద్రభయామహే తతోనో అభయం కృధి । మఘవన్ ఛగ్ధితవతన్న

ఊతయే విద్విషో విమృధో జహి । స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధోవశీ ।

వృషేంద్రః పురఏతున స్వస్తిదా అభయంకరః ॥

ఆభిర్గీర్భిర్యదతోన ఊనమాప్యాయయహరివో వర్ధమానః । యదాస్తోతృభ్యో

మహిగోత్రారుజాసిభూయిష్ఠభాజో అధతేస్యామ ॥

యేదేవాః పురస్సదోఽగ్ని నేత్రారక్షోహణస్తేనః పాంతుతేనో వంతుతేభ్యో నమస్తే

భ్యస్స్వాహా ॥

అగ్నిరాయుష్మాన్ సవనస్పతిభి రాయుష్మాన్తేనత్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి॥

సోమ ఆయుష్మాన్స ఓషధీభి రాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి॥

యజ్ఞా యుష్మాన్స దక్షిణా భిరాయుష్మాన్తేనత్వాయుషా యుష్మంతం కరోమి॥

దేవా ఆయుష్మన్తస్తే మృతేనాయుష్మన్తస్తే సత్యాయుషాయుష్మంతం కరోమి ॥

బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణై రాయుష్మన్తస్తేన త్వాయుషా యుష్మన్తం

కరోమి ॥ యాజాతాఓషధయో ॥

నవో నవో భవతి ॥ తచ్ఛంయో ॥ గణానాంత్వా ॥ ఆర్యమాయాతి

వయగ్ంసోమవ్రతేతవ మనస్తనూషి బిభ్రతః । ప్రజావంతో అశీమహి

ఇంద్రాణీదేవీ సుభగా సుపత్నీ ॥

నమోఅస్తు సర్వేభ్యో = నమః

అపాం యో ద్రవణేరసః । తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ కృష్యై ప్రజన

నాయగృహ్ణామి ॥

శంచమేమయశ్చమే =

నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః నమో

వాచే నమోవాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి ॥

ఇతి శాంతి సూక్తాని పఠిత్వా ।

అస్మిన్దినే యజమానః రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్ । పరేద్యుః ప్రాతరాహ్ని

కంకృత్వా । ఋత్విగ్భిస్సహ యజమానః దేవసమీపం గత్వా । ఉత్తిష్ఠ

బ్రహ్మణస్పతే దేవయంతస్త్వేమహే । ఉప ప్రయంతు మరుతస్సుదానవః ।
ఇంద్ర ప్రాశూర్భవా సచా ॥ ఇతి దేవముత్థాప్య। మూల మంత్రేణ బింబమాదాయ శాకున మంత్రైస్సహస్నాన వేద్యాం ఔదుంబర పీఠే ఉపవేశ్య। కలశోదకేన స్నపయిత్వా । నదీ మృత్తికామాదాయ । మృత్తికేహనమేతి బింబస్య లేపనం కృత్వా । మూలమంత్రేణ గంధోదక స్నానం, గంధాది పూజాం కుర్యాత్ నీరాజనాంతం ॥

అథశయ్యాధి వాసః

పృథివ్యాః = శ్రీమద = ప్రతిష్ఠాంగత్వేన శయ్యాధివాసం కరిష్యే। స్యోనా పృథివీతి భూమిమభి మంత్ర్య। గోమయేనోపలిప్య। రంగవల్యాదిభిరలంకృత్వా భూమ్యాం సోపధానాంసతూలికాం సవస్త్రాం సకంబలాంశయ్యాం నిర్మాయ తత్రపంచమహాభూతాని, పంచకర్మేంద్రియాణి. పంచజ్ఞానేంద్రియాణి, షడ్గుణాన్, అంతఃకరణచతుష్టయం ఇతిపంచ వింశతితత్వానివిన్యసేత్। శయ్యావామభాగే తాన్యక్షత్రై రావాహయేత్॥ పృథివ్యైనమః = పృథివీమావాహయామి॥ ఇతిసర్వత్ర। అద్భ్యోనమః॥ అగ్నయేనమః॥ వాయవేనమః॥ ఆకాశాయనమః కామాయనమః॥ క్రోధాయనమః॥ లోభాయనమః॥ మోహాయనమః॥ మదాయనమః॥ మత్సరాయనమః॥ వాగింద్రియాయనమః॥ పాణీంద్రియాయనమః॥ పాదేంద్రియాయనమః॥ పాయ్వింద్రియాయనమః॥ ఉపస్థేంద్రియాయనమః॥ త్వగింద్రియాయనమః॥ చక్షురింద్రియాయనమః॥ జిహ్వేంద్రియాయనమః॥ ఘ్రాణేంద్రియాయనమః॥ మన ఇంద్రియాయనమః॥ బుద్ధీంద్రియాయనమః॥ చిత్తేంద్రియాయనమః॥ అహంకారాయనమః॥ షోడశతత్వన్యాసమపికుర్యాత్। ఇత్యావాహ్య। తతః ప్రతిమాసమీపమాగత్య। స్వస్తివాచన పూర్వకం తస్యాం శయ్యాయాం మూలమంత్రేణ పూర్వశిరసందేవంశాయయిత్వా। పట్టదుకూలాది స్వచ్ఛవస్త్రైఃదేవమాచ్ఛాద్య। మండలశయ్యయోరంతారాళే నగంతవ్యమితి ఉచ్చైః ప్రేషయేత్॥ ఏవంశయ్యాధి వాసం విధాయ। శిరఃప్రదేశేవస్త్రేణాలంకృతం నిద్రాకుంభం ప్రతిష్ఠాప్య॥ తండులోపరి వాసుదేవం నమస్కృత్య నిద్రామావాహయామ్యహం। మోహినీంసర్వభూతానాం

మనోవిభ్రమ కారిణీం। ఏహి సావిత్రిమూర్తేత్వాం చక్షుర్భ్యాం జ్ఞానగోచరే। విశనాసాపుటే దేవికంఠేచోత్కంఠితాభవ। ఇతినిద్రామావాహ్య। సంపూజ్య। విష్ణోః సంకర్షణాదిద్వాదశ నామమంత్రైరావాహనం - హోమశ్చ - (విష్ణోర్నుకం - ఇదం విష్ణురితి).

తతః రాత్రిసూక్తం పఠేత్। గీతనృత్యవాద్యైః స్తోత్రైశ్చ సుఖశాయీ భవేతి సంప్రార్థ్య। దక్షిణ పార్శ్వే ఛత్రం చరణదేశేపాదుకే। వ్యజనం। పార్శ్వయోః శాంతికుంభౌ। ఆసన। దర్పణ। ఘంటా। భక్ష్యభోజ్య జలపాత్ర నాగవల్లీ పేటికా। ఫలాని జాజి పుష్పానిచ సుగంధ మాంగకలికద్రవ్యాణ్యాసాద్య। (అత్తరు। పన్నీరు - సుగంధతైలం - ఏలకులు - లవంగాలు - బాగాలు - మిఠాయి। తమలపాకులు మొదలగు).

భూతేభ్యోభస్మ - అష్టకలశానినిధాయ- (ఇంద్రాదీనావాహ్య) విష్ణుశ్చేత్ విష్ణుం - మధుసూదనం - త్రివిక్రమం - వామనం - శ్రీధరం - హృషీకేశం - పద్మనాభం - దామోదరం - ఇత్యావాహయేత్। శైవే - నమశ్శంభవేతిశయ్యా। యాం నివేశ్య - పూర్వాది - భవం - శర్వం - పశుపతిం - ఈశానం - ।విదిక్షు రుద్రం - ఉగ్రం — భీమం। మహాంతం - ఆవాహ్య పూజయేత్। - ప్రతి కలశే-కలశార్చనం కృత్వా। దర్భైర్జ్వలితైః ప్రాకారత్రయంకృత్వా। మండపాద్బహిర్గత్వా ప్రతిదిశం లోకపాలేభ్యో బల్యంత కర్మవిధేయం। భూతేభ్యో త్రియంబ్యమితిబలిమంత్రః। పూర్వాదిగ్వాసిభ్యః। దిక్పతి - దిక్భూతాధిపతి - దిక్రుద్రదిక్క మాతృదిక్ - క్షేత్రపాలేభ్యోనమ ఇత్యేవం ప్రతిదిశం। తతఆచమ్యకుండసమీపంగత్వా.

పృథివ్యాః = తిథౌ = త్వేన అధివాసాంగ హోమంకరిష్యే। మూలమంత్రేణ అష్టోత్తర శతంహుత్వా - శక్తిశ్చేత్ - పరాయైమహాకాళ్యాత్మనేస్వాహా। (పరాయశివాత్మనేస్వాహా) పరాయవిష్ణ్వాత్మనేస్వాహా। ఇతిహుత్వా। పృథివ్యాః= గత్వేన మూర్తేః సర్వాంగ పరిపూర్ణతా సిధ్యర్థం తత్వహోమంకరిష్యే।ప్రతిమంత్రం ద్వాదశసంఖ్యయా తత్తన్నామ్నా చతుర్థ్యంతేన - తిలయవపంచామృతేన జుహుయాత్ -॥ పృథివీతత్వాయస్వాహా॥ ఇతిస్వాహాంతే సంపాతంసంపాదయేత్॥ త్యాగః। అపస్తత్వాయస్వాహా॥ తేజస్తత్వాయస్వాహా॥ వాయుతత్వాయస్వాహా॥ ఆకాశతత్వాయస్వాహా॥ మనస్తత్వాయస్వాహా॥ బుద్ధితత్వాయస్వాహా॥ చిత్తతత్వా

యస్వాహా॥ అహంకారతత్వాయస్వాహా॥ శబ్దతత్వాయస్వాహా ॥ స్పర్శతత్వాయ స్వాహా ॥ రూపతత్వాయస్వాహా॥ రసతత్వాయ స్వాహా॥ గంధతత్వాయ స్వాహా॥ త్వగింద్రియతత్వాయ స్వాహా॥ చక్షురింద్రియతత్వాయ స్వాహా॥ శ్రోత్రేంద్రియతత్వాయస్వాహా॥ జిహ్వేంద్రియతత్వాయస్వాహా॥ ఘ్రాణేంద్రియతత్వాయస్వాహా॥ వాగింద్రియతత్వాయస్వాహా॥ పాణీంద్రియతత్వాయ స్వాహా॥ పాదేంద్రియతత్వాయస్వాహా॥ పాయ్వింద్రియతత్వాయస్వాహా॥ ఉపస్థేంద్రియతత్వాయస్వాహా॥ పరమాత్మతత్వాయస్వాహా॥ సత్వగుణతత్వాయ స్వాహా॥ రజోగుణతత్వాయస్వాహా॥ తమోగుణతత్వాయస్వాహా॥

ప్రాణాయస్వాహా॥ అపానాయస్వాహా॥ వ్యానాయస్వాహా॥ ఉదానాయస్వాహా॥

సమానాయస్వాహా॥ (తతఃషోడశతత్వన్యాస హోమంచకార్యం) తతఃపురుష సూక్తేన ప్రత్యర్చేన ఆజ్యేన జుహుయాత్। సంపాతాజ్యేన పురుషసూక్తేన దేవస్య సర్వాంగానిస్పృశేత్। హోమశేషంసమాపయేత్। పునః కద్రుద్రాయేతిదేవస్య మృత్తికాలేపనంకృత్వా। బృహత్కలశేశుద్ధోదకమాదాయ। తదుదకే వం ఇత్యమృతబీజంలిఖిత్వా। ధేనుముద్రాంప్రదర్శ్య। ఆపోహిష్ఠామ - హిరణ్యవర్ణా - ఆపో ఇదగ్ం - పవమాన - అపమాపామ - యోపాంపుష్పం - ఇత్యనువాకైఃపురుష, దేవీసూక్తైః చ స్నాపయిత్వా। గంధాదిపూజాంకృత్వా। (ప్రాణప్రతిష్ఠాంకుర్యాత్) ప్రార్థయేత్। త్వంగతిస్సర్వభూతానాం ప్రతిష్ఠా పలదోభవ। సంహర్తా చత్వమేవాత్మా సుముఖోభవసువ్రత॥ ఇహసన్నిహితో భూత్వామాంపాలయ సురేశ్వర - శయ్యాధివాసః.

అథ ప్రాసాద సంస్కారం కుర్యాత్

ప్రాసాదోపి నూతనశ్చేత్ తస్యాప్యధి వాసనం। తత్ర ప్రాసాదాగ్రే ఏకాశీతి పదం మండల మక్షతైః కృత్వా । తేషు సప్తధాన్య పుంజాన్ కృత్వా । జలపూర్ణాన్యేకాశీతి కుంభాన్యాహృత్య । తత్రనవ నవకాంకానాం మధ్యమం కోష్ఠం జ్ఞాత్వా తేషు నవ కుంభాని మధ్యపూర్వాదిక్రమేణ విన్యస్య *మధ్య కుంభే శమ్యుదుంబరాశ్వత్థ చంపకా శోక పలాశప్లక్ష న్యగ్రోధకదంబ ఆమ్ర బిల్వార్జున వృక్ష సంభవం పల్లవ ద్వాదశకం సోమాయ వనస్పత్యంతర్గతాయనమ ఇతి నిక్షిపేత్ । *తతః పద్మక రోచన దూర్వాంకుర దర్భ

పుంజీల శ్వేతపీత సర్షప రక్త చందన సిత చందన జాతీకుసుమ కుందనంద్యా వర్తమితి దశకం పూర్వే ॥ * యవవ్రీహితిల సువర్ణ రజత సముద్రగామీ నదీ మృత్తికా భూమ్యస్పృష్ట గోమయమితి సప్తక మాగ్నేయే *సహదేవీ విష్ణుక్రాంతా భృంగరాజమహౌషధిశమీ శతావరీ గుడూచీ శ్యామాక మిత్యష్టకంయామ్యే॥ * కదళీ పూగీఫల నారికేళ బిల్వనారంగ మాతులుంగ బదరీ ఆమలక మితి ఫలాష్టకం నైఋతౌ * మంత్ర సాధితం పంచ గవ్యం వారుణే *శమ్యుదుం బరాశ్వత్థన్యగ్రోధ పలాశ కషాయ పంచకం వాయవ్యే * శంఖపుష్పీ సహదేవీ బలాశతావరీ కుమారీ గుడూచీ వచావ్యాఘ్రీతి మూలాష్టకం సౌమ్యే॥ వల్మీకాది సప్త మృత్తికా ఈశాన కుంభే నిధాయ* హిరణ్యవర్ణాంహరిణీమితి మధ్య కుంభాన్యభి మంత్ర్య శేషాని గంధోదక పూరితాని మధ్యమాది కలశానాం సమంతాత్పూర్వాదిక్రమేణ అష్టౌ విన్యస్య । మూల మంత్రేణాభిమంత్ర్య । సూత్రేణా వేష్ట్య । అంతర్బహిరధస్తాత్ ఊర్ధ్వం చప్రాసాదం పంచగవ్యేన సంప్రోక్ష్య॥మూర్ధానందివ. ఇతివల్మీకమృదావిలిప్య॥ సముద్రజ్యేష్ఠా (ఉధృతాసీతివా) ఈశానదిక్స్థితేన మృతికా కుంభేనస్నాపయేత్॥ యజ్ఞాయజ్ఞావఇతి. వాయవ్యేనకషాయకుంభేన స్నాపయేత్॥ పయఃపృథివ్యామి తివారుణేన పంచగవ్యకుంభేన॥ యాః ఫలినీరితి నైఋతికుంభేన॥ హగ్ంసశ్శు చిషదితి సౌమ్యస్థకుంభే॥ విష్ణోదరరాటమసీతి పూర్వకుంభేన॥ సోమంరాజానమితి ఆగ్నేయ కుంభేన॥ విశ్వతశ్చక్షురితి యామ్యకుంభేన॥ నమోఅస్తు సర్పేభ్యఇతి మధ్యకుంభేన॥ ఇదమాపః ప్రవహతాఇత్యష్టభిః పూర్వాదిక్రమేణప్రాసాదం నశిఖరంస్నాపయేత్॥ ఏకాశీతికుంభాసంభవే గంధోదకపూరితే నైకకలశేనశుంధ ధ్వం దైవ్యాయకర్మణఇతిసంప్రోక్ష్య॥ సూత్రేణావేష్ట్యస్నాపయిత్వా। దేవరూపం ప్రాసాదంచింతయిత్వా। పతాకాదినాశోభయిత్వా॥ గంధాదినా పూజయిత్వా, తస్యాధస్తాద్దేవంసంచింత్య। సర్వతత్త్వోజ్వలాకృతే! యావచ్చంద్రశ్చసూర్యశ్చ తావదత్రస్థిరోభవ॥ ఇత్యధివాస్య। పిండికా. వాహన పరివారదేవతానాంతత్తన్మం త్రైః ప్రత్యేకమష్టా వింశతి సంఖ్యాకహోమంతిలైఃకృత్వా। మూలమంత్రేణ చర్వా ష్టోత్తరశతం హుత్వా। చతస్రోగాఃవిష్ణుగాయత్ర్యాదుగ్ధ్వాక్షీరేణ విష్ణుగాయత్ర్యా చరుం శ్రపయిత్వా। దేవాయనివేద్య ద్వాదశ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా విష్ణుర్మాం త్రాయతాంఇతివదేత్। తతః ఆచార్యాయధేనూః దత్వారాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్ ఇతిప్రాసాదసంస్కారః(మయూఖోక్త విధినా ——)

అథ గర్త సంస్కారః

అస్తిచేత్ కూర్మశిలా బ్రహ్మశిలా - పిండికాస్థాపనం (అనుబంధం 7) విధినాస్థాపయిత్వా -

పృథివ్యాః = గత్వేన మూర్తి ప్రతిష్ఠాస్థానేగర్త సంస్కారం కరిష్యే-

గర్తం శన్నో దేవీత్యభిమంత్ర్య-

దేవతా స్థాపితస్థానే అరత్నిమాత్ర గర్త మధ్యే - సహిరత్నానీతి పంచరత్నాని నిక్షిప్య (ప్రవాళం - మౌక్తికం - నీలం - పద్మరాగంచ-పుష్యకం-) యాజాతా ఓషధయ ఇతి సప్తధాన్యాని - తిల మాషాది) నిక్షిప్య । కుట్టిమాయాం సిహ్మ వేద్యాం ముద్గాశ్చేతి చందనం । త్వరాఖర్జూర ముస్తాచ శతౌషదిరితీరితాః- ఓషధయస్సం వదంతేతి శతౌషధీ న్నిక్షిప్య । ఓషధయస్సంవదంతే సోమేన సహరాజ్ఞా । యస్మై కరోతి బ్రాహ్మణస్తగ్ం రాజన్ పారయామసి ॥ పంచ పల్లవాః న్యగ్రోధౌదుంబర ప్లక్ష అశ్వత్థ బిల్వ పల్లవాః - అశ్వత్థేవో ఇతినిక్షిప్య । సప్తమృదః - గజాశ్వగో వృషాణాంచనదీ వల్మీకదేవ క్షేత్రానిదె ఉధృతాసీతి నిక్షిప్య ఉదృతాసివరాహేణ కృష్ణేన= మృత్తికే ॥ అష్ట గంధాః శ్రీఖండాగరు కస్తూరి కుంకుమం రక్త చందనం- కర్పూరరోచనం మాంసిగం ధాష్టకమిదం శృణు । గంధద్వారామితి అష్టగంధాని నిక్షిప్య॥ హిరణ్య రూప ఇతి హిరణ్యం నిక్షిప్య । హిరణ్య రూపస్స హిరణ్య సందృగ పె న్నపాత్సేదు హిరణ్యవర్ణా । హిరణ్యయాత్పరియోనే ర్నిషద్య హిరణ్దా దాదదద్యన్ నమస్మై॥ తతః పీఠ పూజాం కుర్యాత్

ఆధారశక్త్యైనమః। మూల ప్రకృత్యైనమః । కూర్మాయనమః వరాహాయనమః । శేషాయనమః । పృథివ్యైనమః । క్షీరోదాయనమః । సప్తద్వీపేభ్యోనమః । మధ్యేసిహ్మాసనాయనమః । పూర్వద్వారే ద్వారశ్రియైనమః । జయాయైనమః

విజయాయైనమః । గౌర్యైనమః । శ్రియైనమః ॥ దక్షిణద్వారే ద్వారశ్రియైనమః । బలాయనమః । ప్రబలాయనమః । గంగాయైనమః । యమునాయైనమః ॥ పశ్చిమ ద్వారే । ద్వారశ్రియైనమః । భద్రాయైనమః । సుభద్రాయైనమః । చిచ్ఛక్త్యైనమః। మాయాశక్త్యైనమః॥ ఉత్తరద్వారే ద్వార శ్రియైనమః। లజ్జాయైనమః। శంఖాయ నమః । చండికాయైనమః । ప్రచండికాయైనమః । ఇతి ద్వార పూజా॥

సిహ్మాసనప్రస్తరే. ఆగ్నేయకోణమారభ్య - ధర్మాయనమః । జ్ఞానాయ నమః । వైరాగ్యాయనమః । ఐశ్వర్యాయనమః ।.

మధ్యే సత్వాయనమః । రజసేనమః । తమసేనమః । మాయాతత్వాయ నమః । విద్యాతత్వాయనమః । కళాతత్వాయనమః । మూలాయనమః । కందాయ నమః । నాళాయనమః । పద్మాయనమః । పద్మ పత్రేభ్యోనమః। కేసరేభ్యోనమః । కర్ణికాయనమః ।సూర్యమండలాయనమః ।

సూర్యమండలాధిపతయే బ్రహ్మణేనమః । వహ్నిమండలాయనమః। వహ్ని మండలాధిపతయే రుద్రాయనమః । సోమమండలాయనమః । సోమమండలాధి పతయేవిష్ణవేనమః । ఆత్మనేనమః । అంతరాత్మనేనమః । పరమాత్మనేనమః । విజ్ఞానాత్మనేనమః । లక్ష్మ్యైనమః । శ్రియైనమః । శక్త్యైనమః । రత్యైనమః । తుష్ట్యైనమః । సూక్ష్మాయనమః । పూర్వాదిలోకపాలేభ్యోనమః । ఇతి పీఠపూజాం కుర్యాత్ । ఆసనశక్తిభ్యోనమః । ఇత్యుక్త్వా । ఆచమ్య । సర్వదేవమయీశాని త్రైలోక్యాహ్లాదకారిణి । త్వాం ప్రతిష్ఠాపయామ్యత్ర మందిరే విశ్వసిద్ధయే । యావ చ్చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ యావదేషా వసుంధరా। తావత్త్వం దేవదేవేశ మందిరేస్మిన్ స్థిరాభవ । ఇతి ప్రార్థ్య ।

గర్తే - బాహ్యేషోడశస్వరయాన్ । తేషాంపరితః వ్యంజనాని । గర్త మధ్యే రత్నాదీనిన్యసేత్ ।

యథా = బాహ్యపరిధౌ. యవ-వ్రీహి-నిష్పావ-ప్రియంగు-తిల-నీవార శాలిసిద్ధార్థకాన్॥ వజ్రమౌక్తికవైడూర్య-శంఖస్ఫటిక- పుష్యరాగ - చంద్రకాంత ఇంద్రనీల-పద్మరాగ-మనశ్శిలా । హరితాళ-అంజనశ్యామాంజన-కాసీససౌరాష్ట్రి- రోచన-గైరికపెరదాన్ । సౌవర్ణ-రౌప్య-తామ్ర అయస-త్రపుసీస-కాంస్య-ఆరకూట- తీక్ష్ణలోహాని । శ్వేత రక్తచందన- అగరు- అర్జున-ఉశీర । విష్ణు-సహదేవీ- లక్ష్మణంచ-ఇతి। తత్ర-బీజాభావే-యవాన్ । రత్నానామభావే-వజ్రం - ధాతూనా

మభావే-హరితాశం । త్వామాద్యభావే-సువర్ణం । ఓషధీనాముభావే-సహ దేవీంన్య సేదితి । ఏవంన్యస్తానాంరత్నానాందిక్పాలమంత్రైః ఆలంబనం కృత్వా । పృథ్వీ-మేరు-కూర్మ వాహనాని సౌవర్ణానిద్వారోన్ముఖాని పారదంచ తస్మిన్గర్తమధ్యేని ధాయగుగ్గులురసేన రత్నాదికంస్థిరీకృత్య । మధుపాయసేన గర్తమనులిప్య । వస్త్రేణాచ్ఛాద్య । కవచేనావకుంఠ్య । అస్త్రమంత్రేణ సంరక్ష్య। అస్త్రాయఫట్।

గృహావైప్రతిష్ఠాఽస్తు - స్పృష్ట్వా ఇంద్రాదిభ్యోబలిందత్వా ఆచామేత్ । ఇతిగర్తసంస్కారః -

మూర్తి ప్రతిష్ఠా

పృథివ్యాః = శ్రీ = శివగౌరీ గణపతి రవి విష్ణు నంది కేశ్వరణాం (లేక సీతా రామ లక్ష్మణ హనుమన్మూర్తీనాం) ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే । ప్రతిష్ఠాంగ పూజాం కరిష్యే । దేవం సంపూజ్య. అష్టకలశోదకేనాభిషేకం కుర్యాత్। రుద్ర సూక్తేన-పురుష సూక్తేన- నమో అస్తు సర్పేభ్య - ఇత్యనువాకైః మూల మంత్రేణ - అభిషిచ్య - దధిమధు సర్పిరేక పాత్రే నిక్షిప్య । ఏకవింశతిదర్భ పుంజీలైః మూర్తేః మూర్ధ్ని కళాక్షరాణి విలిఖేత్ ।

త్రియంబక మితిచవిలిఖ్య - పునః త్రియంబకమితి పఠేత్ । జాతవేద సేనుస = గ్నిః ఇతి శివలింగ శోధనం శుద్ధచిత్తేన కృత్వా ॥ తామగ్ని వర్ణాం తపసాజ్వలంతీం వైరోచనీం కర్మఫలేషు జుష్టాం । దుర్గాం దేవీగ్ం శరణ మహం ప్రపద్యే సితర సుతర సే నమః । నవరత్న ఖచిత సిహ్మాసనే ఇంద్రాది దిక్షు వామ దేవాది మనోన్మనాయనమ ఇత్యంతం క్రమాద్విన్యసేత్ ॥ వాసుదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయనమ శ్రేష్ఠాయనమో రుద్రాయనమో కాలా యనమో కలవికరణాయనమో బలాయనమో బలప్రమథ నాయ నమ స్సర్వ భూత దమనాయ నమో మనోన్మ నాయ నమ అనంతాసనం పూర్వం । సిహ్మాసనం ద్వితీయం । యోగాసనం తృతీయం। పద్మాసనం చతుర్థం । విమలాసనం పంచమం । పంచభూతాత్మకాని ఇమాని। ఇతి పీఠార్చనంకృత్వా । దేవంపస్త్రాది మంత్ర పుష్పాంతం పూజయిత్వా ।

ఉత్తిష్ఠ బ్రహ్మణస్పతే దేవయంతస్త్వే మహే। ఉప ప్రయంతు మరుతస్సుదానవః

ఇంద్ర ప్రాశూర్భవాసచా । ఇతి దేవముత్థాప్య । రథే ఉపవేశ్య । ప్రతిమాపురతో

గురుః । పృష్ఠతోయజమానః। సార్చ్వితో మూర్తిపాః। ఏవం ప్రాసాదం ప్రదక్షిణం కృత్వా । ప్రాసాదద్వార సమ్ముఖం మూర్తిం కృత్వా । అర్ఘ్యందత్వా । అంతః ప్రవేశనం కృత్వా - తతస్సుముహూర్తే॥ యంత్రం మూర్తించప్రతిష్ఠాప్య। ప్రధాన పురుషో. యావత్ యావచ్చంద్ర దివాకరౌ । తావత్త్వమనయాశక్త్యా యుక్తోత్ర స్థిరోభవ । గృహాన్త్రైవ = ప్రతిష్ఠ ధృవంతేరాజా ఇతి మంత్రం పఠిత్వా । యవం యవార్ధం ఉత్తరాశ్రిత మీశానా శ్రితంవా దేవం గర్తేనిదాయ। స్థిరోభవ - వరదోభవ - శాశ్వతోభవ - గర్తమూర్త్యంత రాళం వాలుకా ఇసుకాదిభిః పూరయిత్వా । పునర్నచాలయేత్ । తతో విశ్వతశ్చక్షురుత

విశ్వతో ముఖో విశ్వతో హస్త ఉత విశ్వతస్పాత్ । సంబాహుభ్యాం నమతి

సంపతత్రైర్ద్యావా పృథివీ జనయన్ దేవఏకః॥ రుద్రసూక్త దేవతా నామాని

పఠిత్వా ప్రాతిష్ఠికాన్ మంత్రాన్ పఠేత్ ।

ప్రాణప్రతిష్ఠా

షోడశన్యాసాన్ మూర్తౌ విన్యస్య ।

అత్రైవ భూశుద్ధి - భూతశుద్ధి అంతర్మాతృకా - బహిర్మాతృకాం కృత్వా పృథివ్యాః = గత్వేన అస్యాం మూర్తౌ ప్రాణప్రతిష్ఠాం కరిష్యే - అస్య శ్రీ ప్రాణప్రతిష్ఠా మహామంత్రస్య- బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరా ఋషయః । ఋగ్యజు స్సామాధర్వాణాః ఛందాంసి। క్రియామయవపుః । ప్రాణశక్తిః పరా దేవతా । ఆంబీజం । హ్రీం శక్తిః। క్రోం కీలకం । దేవస్య ప్రాణ ప్రతిష్ఠా సిధ్యర్థే జపేవినియోగః। బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర ఋషిభ్యోనమః । శిరసి ఋగ్యజుస్సామా ధర్వణశ్ఛందోభ్యో నమః, ముఖే ప్రాణశక్తిః పరాదేవతాయైనమః। హృదయే ఆంబీజాయనమః । గుహ్యే । క్రోంశక్త్యైనమః పాదయోః । ఓం అం కంఖం గంఘంఙం ఆం ఓం పృథివ్యాపస్తేజోవాయ్వురాకాశాత్మనే - అంగుష్ఠాభ్యాం

నమః - హృదయాయనమః ఓం ఇం చం ఛం జంఝం ఞం ఈం ఓం శబ్ద స్పర్శరూపరస గంధాత్మనే తర్జనీభ్యాంనమః - శిరసేస్వాహా ॥

ఓం ఉం టం ఠం డం ఢం ణం ఊం ఓం శ్రోత్రత్వక్చక్షుర్జిహ్వా ఘ్రాణాత్మనే మధ్యమాభ్యాంనమః । శిఖాయైవషట్। ఓం ఏం తం థం దం ధం నం ఐం ఓం వాక్పాణి పాదపాయూపస్థాత్మనే అనామికాభ్యాం - కవచాయహుం। ఓం ఓం పం ఫం బం భం మం ఓం ఔం వచనాదాన గమన విసర్గానందాత్మనే కనిష్ఠికాభ్యాం =నేత్రత్రయావౌషట్।ఓం అం యం రం లం వం శం షం సం హం ళం క్షం అః ఓంమనోబుద్ధి చిత్తాహంకార విజ్ఞానాత్మనే కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం । అస్త్రాయఫట్

ధ్యానం రక్తాంబోధిస్థపోతోల్లసదరుణ సరోజాధిరూఢా కరాబ్జైః । పాశం కోదండమిక్షూద్భవ మణిగుణమప్యంకుశం పంచబాణాన్ । బిభ్రాణాసృక్కపాలం త్రినయన విలసత్పీనవక్షోరుహాఢ్యా । దేవీ బాలార్కవర్ణా భవతు సుఖకరీ ప్రాణశక్తిః పరానః॥ దేవం హృదిస్పృష్ట్వాజపేత్ - ఓం ఆం హ్రీం క్రీం - యం రం లం వం శం షం సం హం ళం క్షం హం సః ఆం దేవస్య ప్రాణాః ఇహ ప్రాణాః- ఓం ఆం హ్రీం క్రీం - యం రం లం వం శం షం సం హం ళంక్షంహం సఃఆం దేవ జీవ ఇహ స్థితఃఆం-ఓం ఆం హ్రీం క్రీం యం రం లం వం శం షం సం హం ళం క్షం హం సః ఆం శ్రీ దేవస్య సర్వేంద్రియాణి (పంచాయతన మూర్తీనాం) - ఓం ఆం హ్రీం క్రీం యం రం లం వం శం షం సం హం ళం క్షం హం సః ఆం (పంచాయతన) మూర్తీనాం వాఙ్మనశ్చక్షు శ్రోత్ర జిహ్వా ఘ్రాణ ప్రాణాః ఇహాగత్య స్వస్తయే సుఖం చిరంతిష్ఠంతుస్వాహా।

మూర్తేఃహృది అంగుష్ఠంధృత్వాజపేత్ । తత్ప్రణవేనసంరుధ్య - సజీవం ధ్యాత్వా । అమృతంవై ప్రాణా అమృతమాపః ప్రాణానేవయథా స్థానముపహ్వయతే॥ * అసునీతేపునరస్మాసుచక్షుః పునః ప్రాణమిహనోధేహిభోగం । జ్యోక్పశ్యేమసూర్యముచ్చరంతమను మతేమృడయానస్వస్తి । *ప్రాణదా అపానదా వ్యాన

దాశ్చక్షుర్దావర్చోదా వరివోదాః। అన్యంతే అస్మత్తపంతు హేతయఃపావకోఅస్మ

భ్యగ్ంశివోభవ। *ధ్రువాద్యౌర్ధ్రువాపృథివీ । ధ్రువంవిశ్వమిదంజగత్ ।ధ్రువాసః

పర్వతాఇమే ధ్రువో రాజావిశామయం॥ ధ్రువంతేరాజావరుణోధ్రువందేవోబృహ

స్పతిః । ధ్రువంత ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చరాష్ట్రంధారయతాంధ్రువం । హృదిప్రాణోగు

దేపానః సమానో నాభిసంస్థితః। ఉదానః కంఠదేశస్థోవ్యానస్సర్వశరీరగః ।

* పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశాత్ । ఆకాశాద్వాయుః । వాయోరగ్నిః। అగ్నే

రాపః । అద్భ్యః పృథివీ । పృథివ్యాఓషధయః । ఓషధీభ్యోన్నం । అన్నాత్పు

రుషః । సవాఏషపురుషోన్నరసమయః । తస్యేదమేవశిరః । అయం దక్షిణః

పక్షః । అయముత్తరః పక్షః । అయమాత్మా । ఇదం పుచ్ఛంప్రతిష్ఠా । తదప్యే

షశ్లోకోభవతి

* అగ్నిర్మేవాచిశ్రితః । వాఘృదయే । హృదయం మయి। అహమమృతే ।

అమృతం బ్రహ్మణి। వాయుర్మేప్రాణేశ్రితః। ప్రాణోహృదయే। హృదయంమయి।

అహమమృతే।అమృతం బ్రహ్మణి। సూర్యోమేచక్షుషి శ్రితః । చక్షుర్హృదయే ।

హృదయంమయి। అహమమృతే। అమృతం బ్రహ్మణి ॥ చంద్రమా మేమనసి

శ్రితః। మనో హృదయే। హృదయంమయి। అహమమృతే। అమృతం బ్రహ్మణి
దిశో మే శ్రోత్రే శ్రితాః। శ్రోత్రగ్ం హృదయే। హృదయంమయి। అహమమృతే।
అమృతం బ్రహ్మణి॥ ఆపో మే రేతసి శ్రితః। రేతో హృదయే। హృదయంమయి।
అహమమృతే। అమృతం బ్రహ్మణి। పృథివీ మే శరీరే శ్రితా। శరీరగ్ం హృదయే।
హృదయంమయి। అహమమృతే। అమృతం బ్రహ్మణి॥ ఓషధి వనస్పతయో
మే లోమసు శ్రితాః। లోమాని హృదయే। హృదయంమయి। అహమమృతే। అమృతం
బ్రహ్మణి। ఇంద్రో మే బలే శ్రితః॥ బలగ్ం హృదయే। హృదయంమయి। అహమ
మృతే। అమృతం బ్రహ్మణి॥ పర్జన్యో మే మూర్ధ్ని శ్రితః। మూర్ధా హృదయే।
హృదయంమయి। అహమమృతే। అమృతం బ్రహ్మణి॥

ఈశానో మే మన్యౌ శ్రితః। మన్యుర్హృదయే। హృదయం మయి।
అహమమృతే। అమృతం బ్రహ్మణి। ఆత్మా మ ఆత్మని శ్రితః। ఆత్మా హృదయే।
హృదయంమయ। అహమమృతే। అమృతం బ్రహ్మణి॥ పునర్మ ఆత్మా పున
రాయురాగాత్। పునః ప్రాణః పునరాకూతమాగాత్। వైశ్వానరో రశ్మిభిర్వావృ

ధానః । అంతస్త్వష్ఠత్వమృతస్యగోపాః ॥ * ఓం శిరోమే శ్రీః । యశోముఖం ।
త్విషిః కేశాశ్చశ్మశ్రూణి । రాజామే ప్రాణోమృతం । సమ్రాట్చక్షుః విరాట్ఛ్రోత్రం ।
జిహ్వామేభద్రం । వాఙ్మహః । మనోమన్యుః । స్వరాట్భామః । మోదాః ప్రమోదా ।
అంగుళీరంగాని । చిత్తంమేసహః । బాహూమేబలమింద్రియం । హస్తౌమేకర్మ
వీర్యం । ఆత్మాక్షత్రమురోమమ । పృష్టిర్మేరాష్ట్రము దరమగ్ంసౌ ।
గ్రీవాశ్చశ్రోణ్యౌ । ఊరూఅరత్నీజానునీ । విశోమేంగానిసర్వతః ।
నాభిర్మేచిత్తంవిజ్ఞానం । పాయుర్మేపచతిర్భసత్ । ఆనందనందావాండౌమే ।
భగస్సౌభాగ్యంపసః । జంఘాభ్యాంపద్భ్యాంధర్మోస్మి । విశిరాజ్ఞాప్రతిష్ఠితః ।
ప్రతిక్షత్రేప్రతితిష్ఠామిరాష్ట్రే । ప్రత్యశ్వేషుప్రతితిష్ఠామిగోషు । ప్రత్యంగేషు
ప్రతితిష్ఠామ్యాత్మన్ । ప్రతిప్రాణేషుప్రతితిష్ఠామిపుష్టే । ప్రతిద్యావాపృథివ్యోః
ప్రతితిష్ఠామియజ్ఞే । త్రయాదేవాఏకాదశ । త్రయస్త్రిగ్ంశాస్సురాధసః ।
బృహస్పతిః పురోహితాః । దేవస్య సవితుస్సవే । దేవాదేవైరవం
తుమా । ప్రథమాద్వితీయైః । ద్వితీయాస్తృతీయైః । తృతీయాస్సత్యేన । సత్యం

యజ్ఞేన। యజ్ఞో యజుర్భిః ॥ యజూగ్ంషి సామభిః। సామాన్యృగ్భిః। ఋచో యాజ్యాభిః। యాజ్యావషట్కారైః। వషట్కారా ఆహుతిభిః! ఆహుతయో మేకామాన్ సమర్థయంతు । భూ స్స్వాహా । లోమాని ప్రయతిర్మమ। త్వఙ్మ ఆనతిరాగతిః । మాగ్ంస మ్మ ఉపనతిః।వస్వస్థిమజ్జామ ఆనతిః । * ప్రాణోరక్షతి విశ్వమేజత్ । ఇర్యోభూత్వా బహుధా బహూని। సఇత్సర్వం వ్యానశే। యోదేవో దేవేషు విభూరంతః ఆవృదూదాత్ క్షేత్రియధ్వగద్వృషా। తమిత్ప్రాణం మనసోప శిక్షత । అగ్రం దేవానా మిద మత్తునో హవిః । మనస శ్చిత్తే దం భూతం భవ్యంచ గుప్యతే । తద్ధిదేవేష్వగ్రియం। ఆనఏతుపురస్సరం । సహ దేవై రిమగ్ం హవం। మన శ్రేయసి శ్రేయసి। కర్మన్యజ్ఞ పతిందధత్ । జుషతాం మేవాగిదగ్ం హవిః । విరాడ్దేవీ పురోహితా ! హవ్యవాడన పాయిని । యయారూపాణి బహుధా వదంతి పేశాగ్ంసి దేవాః పరమేసునత్సే । సోనోవిరావసపస్నురం రంతి । వాగ్దేవి ఓషణామిదగ్ం హవిః । చక్షుర్దేవానాం జ్యోతి రమృతేన్యక్తం అస్యవిజ్ఞానాయ బహుధానిధీయతే ।

తస్యసుమ్నమశీమహి । మానోహాసీద్విచక్షణం । ఆయురన్నః ప్రతిర్యతాం । అసంధాశ్చక్షుషావయం । జీవాజ్యోతిరశీమహి । సువర్జ్యోతిరుతామృతం । శ్రోత్రేణ భద్రముతశృణ్వంతిసత్యం । శ్రోత్రేణవాచంబహుధోద్యమానాం । శ్రోత్రేణమోదశ్చ మహశ్చ శ్రూయతే శ్రోత్రేణసర్వాదిశఆశృణోమి। యేనప్రాచ్యాఉత దక్షిణా । ప్రతీచ్యై దిశశ్శృణ్వంత్యుత్తరాత్ । తదిచ్ఛ్రోత్రం బహుధోద్యమానం । అరాన్నేమిః పరిసర్వంబభూవ॥ * యోగంశంగృహ్ణాత్యానః ప్రాణఏతుపరావతఇత్యాహాయురేవప్రాణమాత్మన్దత్తే మృతమసిప్రాణాయ త్వేతి హిరణ్యమభివ్య నిత్యమృతంవై హిరణ్యమాయుః ప్రాణోమృతనైవాయురాత్మన్దత్తే । శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । అపఉవస్వైశతిభేషజంవాఆపోభేషజమేవకురుతే । ఇతిదేవంస్పృష్ట్వా మూలమంత్ర మష్టోతర శతంజప్త్వా - గర్భాధానాదిపంచదశ సంస్కారార్థం మూలమంత్ర మష్టోత్తర శతం జుహుయాత్ । పంచదశప్రణవావృత్తింకృత్వా । దేవంవస్త్రేణాచ్ఛాద్య । అష్టోత్తరశతంరుద్ర గాయత్రీంజపేత్॥ దేవస్యపురతః ఆవరణవస్త్రాదీన్ బధ్వా । ఆవరణవస్త్రాంతరే యథాశక్తి బల్యన్నం సోపస్కారం భక్ష్యయుతం । మహానైవేద్యం రక్తాక్షత చందన దీపనారికేళ కూష్మాండఫలం ధూపదీపవర్తిభిః ఇతరైర్మాంగలికద్రవ్యైః ఆదర్శాదికంనిధాయ । సువర్ణం కపిలంధేనుంచానీయ । సువర్ణ పాత్రేసంపాతాజ్యంగృహీత్వా । దేవస్యదక్షిణపార్శ్వేస్థిత్వా । మూల మం

త్రేణ సువర్ణ శలాకయా నేత్రోన్మీలనం కుర్యాత్ । ఉదుత్యం। చిత్రం దేవానామితి స్వర్ణశలాకయా సంపాతాజ్యేన నేత్రోపరిస్పృశేత్ । పునస్సంపాతాజ్యం దూర్వాగ్రేణ గృహీత్వా । దేవమభ్యంజయేత్ । య ఇమా విశ్వా భువనాని విశ్వదృష్టిర్ హోతా నిషసాదా పితా నః । స ఆశిషా ద్రవిణమిచ్ఛమానా పరమచ్ఛదో వర ఆవివేశ । మా ప్రగామ పథో వయం । మా యజ్ఞాదింద్ర సోమినః । మాంతస్థుర్నో అరాయః ॥ జాతవేదసే సునవామ సోమమరాతీయతో నిదహాతి వేదః । స నః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సింధుం దురితాత్యగ్నిః ॥ త్రియంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్॥ జాతవేదసే, త్రియంబకం ఇతి త్రివారం పఠేత్. (కళాన్యాసాదికం)

దృగ్బలిః

బలిం ప్రోక్షణాదినా సంస్కృత్య ఆవరణ వస్త్రముత్థాప్య । తస్మిన్సమయే మహావాద్యాదికం కుర్యాత్ । అన్నం బ్రహ్మేతి మంత్రాన్పఠేత్ । అన్నం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । అన్నాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయంతే । అన్నేన జాతాని జీవంతి । అన్నం ప్రయంత్యభిసంవిశంతీతి । తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితరముపససార । అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి । తగ్ంహోవాచ । తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ। తపో బ్రహ్మేతి। స తపోఽతప్యత। స తపస్తప్త్వా । దేవం స్తోత్రేణ తోషయేత్ ।

త్వంగతి స్సర్వభూతానాం సృష్టిపాలనయోఃప్రభో । సంహర్తాచైవసర్మాత్మన్ గృహాణత్వంనమోస్తుతే॥ ఏవంస్తుత్వా॥ బలిముద్వాస్య ।

అగ్ని సమీపంగత్వా । పృథివ్యాః=ప్రతిష్ఠాకల్పోక్త ఫలావాప్త్యర్థం ప్రతిష్ఠాంగ హోమంకరిష్యే ।సమిదాజ్యచరుప్రీహిభిరాజ్యేనమూలమంత్రమష్టోత్తరశతంహుత్వా। స్విష్టకృత్‌హుత్వా సమిత్సన్నహనాది జయాదీన్ బర్హిస్సమంజనాది హోమమనా జ్ఞాతాదికంకృత్వా । । స్థాపితదేవతానాం ఉత్తరపూజనంకృత్వా । బలింద ద్యాత్ -

స్థాపిత దేవతాబలిః

పృథివ్యాః = ప్రతిష్ఠాయాఃసాంగతా సిధ్యర్థం దిక్పాలక సహిత స్థాపిత దేవతా బలిప్రదానం కరిష్యే ।

గణానాంత్వా = సాదనం । గణపతిం సాంగం సాయుధం సవాహనంస శక్తి పత్నీ పుత్ర పరివార సహితం గణపతి మావాహయామి । గణపతయే సాంగాయ సాయుధాయ సవాహనాయ । సపత్నీ పుత్రపరివార సహితాయ । ఇమాం సదీపమాషబలిం దదామి ।

భోగణపతే అత్రాగచ్ఛ - పూజాంగృహాణ బలిం భుంక్ష్వ । యజమానస్య - ఆయుఃకర్తా - పుష్టి కర్తా । క్షేమకర్తా - కల్యాణ కర్తాభవ - అనేన బలి ప్రదానేన - గణపతిస్సుప్రీతో వరదోభవతు -

మాతృకా

ఓం గౌరీమిమాయ =మన్ । మాతృకా మండలాధిష్టిత దేవతా ఆవాహ యామి॥ మాతృకా మండలాధిష్ఠిత దేవతాభ్యః - సాంగాభ్యః - సాయుధాభ్యః సపరివారాభ్యః ఇమాం సదీప మాష బలిందదామి। పూజాం గృహ్ణీధ్వం - బలిం భుంజధ్వం । యజమానస్య ఆయుః కర్త్ర్యః । పుష్టికర్త్ర్యః । క్షేమకర్త్ర్యః । కల్యాణ కర్త్ర్యః భవత - అనేన బలిదానేన మాతృకా మండలాధిష్ఠిత దేవతాః స్సుప్రీణంతు। ఆకృష్ణేన = నవగ్రహ మావాహయామి ॥

ఆదిత్యాది నవగ్రహ మండలాధిష్ఠిత దేవతా నావాహయామి,

ఆది = దేవేభ్య స్సాంగేభ్య = ఇమాం సదీపమాష బలిందదామి| ఆది = దేవాః ఆత్రాగచ్ఛధ్వం పూజాం గృహ్ణీధ్వం బలింభుంజధ్వం । యజమాన స్యాయుః కర్తారః । పుష్టి కర్తారః - క్షేమకర్తారః కల్యాణకర్తారః భవత । అనేన బలిప్రదానేన నవగ్రహ మండలాధిష్ఠిత దేవతాః సుప్రీణంతు

సర్వతోభద్ర - బ్రహ్మ దేవానాం

వాస్తు - వాస్తోష్పతే ప్రతిజా

యోగినీ -

క్షేత్ర పాలక పీఠస్థ

దుర్గా - ఇంద్రాదయః

బ్రహ్మదేవానాం ఇతి ఆకాశాధి పతయే బ్రహ్మణే ।ఇదం విష్ణురితి పృథివ్యాది పతయే విష్ణవే -

పృథివ్యాః = శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాయాః సాంగతా సిధ్యర్థం యజమానస సర్వారిష్ట శాంత్యర్థం క్షేత్రాధిపతి ప్రీత్యర్థం క్షేత్రపాలక బలిప్రదానం కరిష్యే। వాద్యైః స్సహ ఈశాన్యాంగత్వా । యేనదేవాః । క్షేత్రస్య పతినేతి క్షేత్రపాలక మావాహ్య । నారికేళ కూశ్మాండదీప ధూప దక్షిణా చందన సహిత బలిం నిధాయ క్షేత్రపాలకాయ ఇమాం బలిందదామి ఇత్యక్షతోదకం త్యజేత్ -

శాంతాపృథివీ శివమంతరక్షం ద్యౌర్నో దేహ్యా భయన్నో అస్తు । శివా దిశః ప్రదిశ ఉద్దిశన్న అపో విశ్వతః పరిపాంతు సర్వతః। ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః

నమస్కుర్యాత్। మౌనేనాగత్య । పాదౌ ప్రక్షాళయేత్

పూర్ణాహుతిం జుహుయాత్

ఆచమ్య = తిథౌశ్రీ = ప్రతిష్ఠాయాః సంపూర్ణ సకలఫలావాప్త్యర్థం సాంగతా సిధ్యర్థం పూర్ణాహుతిం హోష్యామి-

ద్వాదశ గృహితేనాజ్యేన స్రుచం పూరయిత్వా । యథా సంభవం కనిష్ఠశూర్పే కౌశేయ వస్త్రద్వయం శ్రీ చందనాది సుగంధ ద్రవ్యాణి నారికేళ ఫలపుష్పాదీని సుపర్ణ ప్రవాళాదీని నిక్షిప్య । పూర్ణాహుత్యైనమః ఇతి సంపూజ్య.

సముద్రాదూర్మిర్మధు మాగ్ం ఉదారదుపాగ్ం శునా సమమృతత్వమానట్

ఘృతస్యనామ గుహ్యంయదస్తి జిహ్వా దేవానా మమృతస్య నాభిః । చత్వారి

శృంగా త్రయో = అవిదేశ । మూర్ధానందివో అరతిం పృథివ్యావై శ్వానర

మృతాయ జాతమగ్నిం కవిగ్ం సమ్రాజమతిథిం జనానా మాసన్నా పాత్రం

జనయంత దేవాః ।

పునస్త్వా దిత్యా రుద్రా వసవస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః।

ఘృతేనత్వం తనువోవర్ధయస్వ సత్యాస్సంతు యజమానస్యకా మాః । సప్తవత్యా

పూర్ణాహుతింజుహోతి-

ఓం సప్తతే అగ్నే సమిధ స్సప్తజిహ్వాస్సప్త ఋషయ స్సప్త

ధామప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్త ధాత్వాయజంతి

సప్తయోనీరా పృణస్వాఘృతేన స్వాహా ॥ అగ్నయే సప్తవత ఇదంనమమ

శంచమేమయ = దినంచమే । వసోర్ధారాంజుహోతి వసోర్మేదారా సదితివావ

షాహూయతే। ఘృతస్యవాఏన మేషాధారాముష్మిన్ లోకే పిన్వమానో పతిష్ఠత

ఆజ్యేనజుహోతి తేజోవా ఆజ్యం తేజో వసోర్ధారాతేజ స్సైవాస్మై తేజోవరుం

ధేకోకామావై వసోర్ధారాకామానేవా వరుంధే యంకామయేత ప్రాణాన స్యాన్నం

ద్యావి ॥ పూర్ణాహుతి ముత్తమాం జుహోతి సర్వంవై పూర్ణాహుతిః । సర్వమేవా

ప్నోతి । అథో ఇయంవై పూర్ణాహుతిః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । పూర్ణాహుతి

ముహూర్తస్సుముహూర్తో అస్తు ॥

ఉత్తర పరిషేచనం కుర్యాత్ ॥

పూర్ణపాత్రోద్వాసనం సదసిసన్మే - ఇత్యాది-

యజ్ఞేశ్వరాయనమః - ఆజ్యనైవేద్యం । అగ్నేనయ = ఆలయం యజ్ఞేశ్వరంచ - వాద్యైస్సహత్రిఃప్రదక్షణీ కృత్య । యస్యస్మృత్యాచ = సర్వం శ్రీ పరమేశ్వరార్పణమస్తు నమస్కారం కృత్వా శ్రేయస్సంపాదనం కుర్యాత్ - పృథివ్యాః = ష్ఠాఫలప్రాప్త్యర్థం అచార్యాది ఋత్విక్పూజనం శ్రేయస్సంపాదనం కరిష్యే - ఆచార్యాదిఋత్విజః యజమానహస్తే ఫలాక్షతాన్ దద్యాత్ । భవన్ని-యోగేన యత్కృతం జపహోమం తదుక్తం నః శ్రేయః తుభ్యమహంసంప్రదదే లేదా త్వయా నిమిత్తేన మయాకృతేన అనేన పుణ్యేన త్వంపుణ్యవాన్‌భవ ఇతి-యజమానః - ఆచార్యాది పూజనం కుర్యాత్ । గాః = హేమసూత్రాణి = అంగుళీయకాని = వాసః = యానాః । పాదుకే = దక్షిణాచ = ఇతిదత్వా ఆచార్యాయగాందద్యాత్ యజ్ఞసాధన భూతాయ విశ్వస్యాఘనాశినే ।విశ్వరూప ధరోదేవః ప్రీయతామనయా గవా ప్రతిమాదానానిచ -గాణాపత్యాయ వృషభం.

తతః అచార్యాది ఋత్విజః సర్వకలశోదకాన్ ఏకత్ర కృత్వా ప్రణవేన కుంభముత్థాప్య । సపత్నీకం యజమానం కుండస్యేశానభాగే ఉపవేశ్య వరుణ కలశాభిషేచనం కుర్యాత్ ।

ఆపోహిష్ఠామ = హిరణ్యవర్ణాః = పవమానస్సు=మిత్రోసివరుణోసి ।

సముహం విశ్వైర్దేవైః క్షత్రస్యనాభిరసి । క్షత్రస్య యోనిరసి । స్యోనామాసీద

సుషదా మాసీద సేమాత్వాహిగ్ంసీత్ః। మామా హిగ్ంసీత్।నిషసాదధృతవ్రతో

వరుణః । పస్త్యాస్వా సామ్రాజ్యాయ సుక్రతుః । దేవస్యత్వా = హస్తాభ్యాం ।

అశ్వినో ర్భైషజ్యేన । తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయాభిషించామి ॥

దేవస్యత్వా=హస్తాభ్యాం ఇంద్రస్యేంద్రియేణ శ్రియైయశసే బలాయాభిషించామి ॥

దేవస్య = భ్యాగ్ం సరస్వత్యై భైషజ్యేన వీర్యాయాన్నాద్యా యాభిషించామి ॥

అర్యమణం బృహస్పతి మింద్రందానాయచోదయ। వాచం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం

సవితారంచ వాజినం। సోమగ్ం రాజానం వరుణమగ్ని మన్వారభామహే ।

ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ం సూర్యం బ్రహ్మణంచ బృహస్పతిం। దేవస్య = భ్యాగ్ం

సరస్వత్యైవాచో యంతుర్యంత్రేణాగ్నే స్త్వా సాంమ్రాజ్యేనాభిషించామింద్ర స్య

బృహస్పతే స్త్వాసామ్రాజ్యే నాభిషించామి ।

వసవస్త్వాపురస్తాదభిషించంతుగాయత్రేణఛందసా। రుద్రాస్త్వా దక్షిణతోఽభిషిం

చంతుత్రైష్టుభేనఛందసా । ఆదిత్యాస్త్వాపశ్చాదభిషించంతు జాగతేనఛందసా।

విశ్వేత్వాదేవాఉత్తరతోఽభిషించంత్వనుష్టుభేనఛందసా । బృహస్పతిస్త్వో పరిష్టాద

భిషించంతు పాంక్తేనఛందసా । ఇమారుద్రాయస్థిరధన్వనేగిరః । క్షిప్రేషవేదే

వాయస్వధామ్నే। అషాఢాయసహమానాయమీఢుషే । తిగ్మాయుధాయభరతాశృ

ణోతనః। త్వాదత్తేభీరుద్రశంతమేభిః । శతగ్ంహిమాఅశీయభేషజేః । వ్యస్మద్వే

షోవితరవ్యగ్ంహః । వ్యమీవాగ్శ్చాతయస్త్వావిషాచీః । అర్హాన్బిభర్షిమానస్తోకే ।

ఆతేపితర్మరుతాగ్ంసుమ్నమేతు । మానస్సూర్యస్యసందృశోవయోధాః । అభి

న్నోవీరోఅర్వతిక్షమేత । ప్రజాయేమహిర్ముద్రప్రజాభిః । ఏవాబభ్రోవృషభచేకి

తానః । యథాదేవనహృణీషేనహగ్ంసి । హావనశ్రుర్ణోరుద్రేహబోధి । బృహ

ద్వదేమవిదథేసువీరాః । పరిణోరుద్రస్యహేతిర్వృణక్తుపరిత్వేషస్యదుర్మతిరఘాయోః ।

త్వమగ్నేరుద్రఅసురోమహోదివః ।

సురాస్త్వామభిషించంతు । బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః । వాసుదేవోజగన్నాథం
తథా సంకర్షణోవిభుః ॥ ప్రద్యుమ్నశ్చానిరుద్ధశ్చ - భవంతు విజయాయతే ।
అగ్నిశ్చభగవాన్విష్ణుఃయమోనిఋఋతి స్తథా।వరుణః పవనశ్చైవధనదో శ్రీసదాశివః॥
బ్రహ్మణా సహితాస్సర్వేదిక్పాలాః పాంతుతేసదా ॥ కీర్తిర్లక్ష్మీర్ధృతిర్మేధా శ్రద్ధా
ప్రక్రమతా మతిః । బుద్ధిర్లజ్జా వపుశ్శాంతిః శాంతిస్సర్వాశ్చమాతరః । ఏతాస్త్వా
మభిషించతు ధర్మపత్న్యః సమాగతాః। ఆదిత్యశ్చంద్రమాస్సౌమ్యఃకుజజీవసితా
ర్కజాః । గ్రహాస్త్వామభిషించంతు రాహుకేతూప్రకీర్తితాః । దేవదానవ గం
ధర్వాః యక్షరాక్షస పన్నగాః । ఋషయోమునయోగావః దేవమాతరఏవచ ।
దేవపత్న్యఃద్రుమానాగాః దైత్యాశ్చాప్సరసాంగణాః । అస్త్రాణి సర్వశస్త్రాణి
రాజానోవ్యజనాస్తథా । ఓషధీనిచరత్నానినద్యస్సాగరశ్చైవతీర్థాని జలదానదాః।
ఏతాస్త్వామభిషించంతు ధర్మకామార్థ సిద్ధయే । ఏతైరభిషించేత్ । యజమానస్య
ధౌతవస్త్రంధృత్వా । యజ్ఞేశ్వర పూజాంకృత్వా భస్మనారక్షాంకృత్వా యజ్ఞే
శ్వరోద్వాసనం యజ్ఞేన యజ్ఞము - దేవాః । ఆవాహితదేవతోద్వాసనం । యాంతుదే
వగణాస్సర్వేపూజామాదాయ పార్థివ । ఇష్టకామ్యార్థ సిద్ధ్యర్థం పునరాగమనా
యచ । బ్రహ్మకలశంసవస్త్రం దక్షిణం సవస్త్రాయదద్యాత్ । బ్రాహ్మణాన్భో
జయిత్వాసహదాచార్యాదస్త్రేపాట దక్షిణాందద్యాత్ । కృపణాన్భోజయిత్వాబంధు
భిస్సహభోజయేత్। ప్రతిష్ఠావిధి స్సమాప్తా

